

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10.— Din
za inozemstvo 20.—

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Današnja številka »Jutra« obsega osem strani in stane 1 Din.

Ljubljana, 11. septembra.

Govori in resolucije s kongresa »javnih radnikov« v Zagrebu se čujejo, kakor odmev govorov in sklepov lanskega kongresa. Demokratske stranke v Beogradu: Narodno jedinstvo, demokracija, samouprava, socialna pravda, obsodba partizanstva itd. Kar je v Beogradu govoril Svetozar Pribičević o integraciji Jugoslovanstva, to so na enak način v nedeljo naglašali v Zagrebu. Če že ni kongres prinesel novih idej in še manj onega duševnega preobrata, ki so ga nekateri pričakovali, vendar za marsikatero udeleženca pomeni lep napredek. Gospod dr. Alfred Šerko n. pr. je navdušeno glasoval za unitarizem mesto centralizma. Ko pa je dr. Vošnjak s tem izrazom že pred dvema letoma označil glavno smer naše ustave, je bilo vse pokonci, češ, da hočejo demokratski unitaristi oblačiti vse državljane v srbsko uniformo. Gosp. Veljković, ki je v priliki ustavne debate bil še odločen nasprotnik imena »Jugoslovi« za našo kraljevino, se je sedaj odločil za jugoslovansko ime in je s tem zapustil s tem vprašanju gosp. Pašića.

S socialnim in druzinskih problemom se kongres ni pečal. Zanimala so ga predvsem državnopravna vprašanja. Ni pa dal odgovora na glavno vprašanje, ki se je nanj stavilo, to je, je li se izjavila za revizijo ustave? Revizija ustave najbolj zanima Hrvat in radi njih vso jugoslovansko javnost. Kongres se je zadovoljil z nejasno frazo, ki obide kardinalno zahtevo hrvatskega bloka. To znači, da je kongres bil edin le v odobravanju neveljavih načel demokratske stranke o narodnem jedinstvu in jugoslovanstvu, pri prvem koraku v prakso pa se je ustavil.

Po vsem tem se moramo vprašati, kaj so hoteli režiserji kongresa? Da je bil trikratni režim gosp. Tomljenovića v Banovini »terorističen«, tega nam gosp. Tomljenović menda ni nameraval razkriti? V resnici imajo le partizanski namen razbiti sedanjo koalicijsko vladno, koje zno tvorijo radikalci in demokrati. Dasi je ta koalicija po sedanjem stanju volilnih kroglic edina možnost parlamentarne vladanja, dasi je ta koalicija donesla ustavo in celo vrsto koristnih zakonov ter prvi proračun, in se pripravlja, da preko zime reši še ogromen program za ureditev našega gospodarstva in jedinstvenosti uprave, se vendar najdejo neodgovorni političarji, ki jim je končni cilj, kadar sami niso na vladni — padec vlade, — pa naj potem pride, kar hoče. Pri nas bi v tem slučaju prišlo do odločitve provedbe ustave za nedogleden čas in do podaljšanja gospodarskim krogom nesimpatičnega in jalovega državnopravnega boja za nedogleden čas.

Slovenec smo znani kot ljudje, ki imajo smisla za realnost. Dve leti nas opozicija gnjavi z državnopravnimi frazami, pa so nam živci ostali celi. Naše ljudstvo boče delati in zaslužiti, ne pa kravateti v brezplodnih borbah za kompetence in historične spomine. V Zagrebu pa vlada stara bolezen, ki je zagrabila velik del inteligence in ki zavaja naše hrvatske brate v boj proti ustavi. Ta bolezen je pretila tudi kongresu. S tem, da se umetna infekcija ni posrečila, je kongres zgrešil defetistični namen prvotnih prirediteljev in postal širitelj idej demokratske stranke. — V tem je njegov in naš uspeh.

Pustite nas torej v miru z državno-pravnimi frazami! Ustava z administrativno dekoncentracijo in samoupravi je tu. Na nas je, da jo provedemo. S cepljenjem se cilj ne da doseči. Dosegli pa ga bomo z jedinstvenim disciplinarnim nastopom v Demokratski stranki.

Pred novim parlamentarnim zasedanjem

Beograd, 11. septembra. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta, ki je trajala od 10.—13. ure, je bilo sklenjeno, da prično seje zakonodajnega odbora 1. oktobra, skupščina pa se sestane 5. oktobra. Zakonodajni odbor bo moral predvsem predložiti zakon o povzicanju kontingenta denarnih povzicanj denarja. Onim našim rojakom na Madžarskem, ki so prosili za naše državljanstvo, se čim prej poskrbi zemljišče za naseljenje. — Muslimanski ministri so na današnji seji zahtevali delno izplačilo haka.

Zagrebski zbor »javnih radnika«

Zagreb, 11. septembra. (Izv.) Včeraj je bil v Zagrebu kongres takozvanih »javnih radnikov«, katerega je ob 9.30 otvoril s pozdravnim govorom dr. Ante Pavelić. Rekel je, da iščejo ono situacijo, ki je bila leta 1918, ko so se v Zagrebu sestali narodni ljudje, da osnujejo Narodno veče. Potem je pozdravil prisotne, posebno pa šefe političnih strank demokratskega bloka (»Živio«-klici) in (kakor je rekel Pavelić) predsednika liberalne stranke dr. Vojo Veljkovića (dasi je znano, da je ta stranka likvidirala in vstopila v demokratsko zajednico, potem pa v demokratsko stranko). Razen tega je pozdravil tudi predsednika narodne skupščine dr. Ribarja, dalje Dona Frana Bulića in druge. Za predsednika kongresa je predlagal dr. Josip Smolaka, za častna predsednika pa Dona Frana Bulića, ki je bil prisoten in dr. Jovana Ilića, ki je brzojavil, da je bolan in poslal pismo, v katerem javlja, da se bo hrvatsko-srbski spor rešil najbolje, ako se Srbi stavijo v položaj Hrvatov, Hrvati pa živijo v situaciji Srbov. Za podpredsednika je predlagal dr. Božo Vlačić iz Beograda, dr. Marka Kostrenčiča iz Zagreba in profesorja Ribarića iz Maribora. Za tem je dr. Pavelić predlagal, da se pošlje kralju Aleksandru udanostna brzojavka, kar je bilo soglasno sprejeto. Nato je dr. Smolaka otvoril kongres, kateremu je razen povabljenih udeležencev prisostvovalo mnogo radovednežev, posameznikov iz Zagreba, od komunistov, radičevcev in boljšeikov do demokratov in nacionalistov. Kongres v stvari ni bil nič več in nič manj kakor precej slabo organiziran shod. Tako je bilo v nekem momentu prijavljenih še mnogo govornikov, ki so se morali odreči besedi, da je mogel govoriti g. Ljuba Davidović. Druga notranja napaka je bila, da se je na kongresu pojavalo vse vprek na vladne stranke in »režim«, dočim so bili najtopeje pozdravljeni na kongresu g. Ljuba Davidović, šef demokratske stranke, dr. Voja Veljković, ki je bil predsednik finančnega odbora do sestave novega proračuna in dr. Ivan Ribar, predsednik narodne skupščine, ki so nosilci režima skupno z radikalci, in najodličnejši predstavniki demokratske stranke. Razen tega so organizirali kongres oni ljudje, ki so dalje časa vodili upravo zemlje, tako n. pr. dr. Tomislav Tomljenović, ki je bil najprej podžupan, potem podban, potem pa dvakrat ban, pa tudi predsednik zakonodajnega odbora, nadalje dr. Stopar, bivši varaždinski veliki župan, dr. Oton Gavrančič, nedavni veliki župan zagrebski in Milan Roje, ki je bil poldrugo leto podban. Ti ljudje tudi kot disidenti nimajo moralne pravice, da se pritožujejo zaradi grehov režima, ki so ga sami do pred kratkim vzdrževali in opustili ko so se osebno akregali z osebnostmi vodečih strank.

Dr. Smolaka naglašja, da narod zahteva enakopravnost in da je treba upoštevati svetinje narodne prošlosti. Napačno bi bilo, če bi se hotelo s silo izkoreniniti zgodovinsko kulturne pridobitve treh narodnih vez Srbov, Hrvatov in Slovencev. Vendar pa poudarja, da kongres ni proti enotnemu ustroju države in konča s tem, da je program kongresa enotna jugoslovanska kraljevina, osnovana na pravici in svobodi. — Nato je govoril don Franjo Bulić. Njegove besede so kulminirale v tem, da obstaja prava kultura v toleranci enega dela naroda napram drugemu. Profesor Arandjelović, radikalce, ki je nedavno pisal v beograjskih listih precej velesrbsko šovinistične članke, je naglašal, da obstaja srbohrvatski spor, ki zadržuje napredek naše države, ali če se pusti na strani Radića in njegove mase, je problem v tem, da se srbska in hrvatska inteligenca snide na poti sporazuma. Poudarjal je, da je Stojan Protić izdelal načrt ustave, katerega bi lahko sprejeli vsi Srbi, dr. Smolaka pa drugače. Ako bi Radić na ta Smolakov ustavni načrt ne pristal, bi lahko pristali patrijotični Hrvati. Nato je dr. Rostacher iz Maribora rekel, da se ne bi smelo niti enkrat govoriti, kar je sveto Srbom, Hrvatom in Slovencev, da bi se v tej državi moral sestaviti čisti blok poštenih ljudi, to je jugoslovanski blok. Zemljoradnik Joca Jovanović je izjavil, da je glavno vprašanje v tem, da se odpravi slabi režim, in sicer na potu demokratske in parlamentarne borbe. Za tem je minister n. r. dr. Voja Veljković izjavil, da v naši državi ne bi smelo biti zapostavljenih in državljanov druge vrste. Ako se Hrvati čutijo, da so državljanji druge vrste, temu niso krivi Srbi, ki niso nikogar tlačili, kriv da je režim (torej Veljkovičev režim!) Milutin Jakšić, prota iz Vojvodine, je govoril, da je veliko kriva slaba izvedba agrarne reforme in napake v upravi državnega imetja v Belju. Sedaj je bilo prijavljenih še mnogo govornikov, ki pa so se morali odreči besedi, da je mogel govoriti Ljuba Davidović, dosedanji šef demokratske stranke.

Popoln uspeh velesajma

Nedeljski obisk na ljubljanskem sejmu je presegal vsa pričakovanja. V nedeljo je obiskalo sejmišče 50.000 obiskovalcev. Takšnega navala ni bilo niti lani leto. Gneča je bila povsodi, pred blagajnam, v paviljonih in pred njimi. Sejm so včeraj obiskali finančni minister dr. Kosta Kumanudi, narodni poslanec profesor Reisner, narodni poslanec in bivši minister dr. Korošec, francoski konzularni zastopnik Flach ter 85 madžarskih trgovcev iz Budimpešte.

V ponedeljek je sejm obiskalo 12.000 obiskovalcev. Opoldne je sejmsko vodstvo v Dolničarjevi restavraciji priredilo obed vsem udeležencem mednarodnega invalidskega kongresa. Tako je zopet velika skupina uglednih inozemcev ogledala naš sejm. Vsega skupaj je letos obiskalo naš sejm 170 do 180 tisoč obiskovalcev, torej še enkrat več kakor lani. Tudi vsota sklenjenih kupčij je rekordna. Dasi se bo mogla ugotoviti šele tekem torika, smemo že sedaj skupno vrsto ceniti za precej nad pol milijarde Din. Po poedinah strokah se klasificira kupčija sledeč: Poljedelsko orodje in poljedel-

ski stroji: dobra. Papirna industrija, grafika, pisarniške potrebščine itd.: srednja. Pohištvo: srednja (paš je bilo ogromno povpraševanje po lesni industriji, ki pa je bila žal slabo zastopana). Lončeno blago, majolike, fajanse: zelo dobra. Galanterija, draguljarstvo, fina mehanika, urarstvo, zlatarstvo, gravirstvo, optika: zelo dobra. Strojna industrija: zelo dobra. Avtomobili in deli avtov, vozovi, kočije: zelo dobra. Druga kovinska industrija: zelo dobra. Živilska industrija (bonboni, čokolada, likerji, mesni izdelki, sadje, vino): zelo dobra. Kozmetika, farmacija: zelo dobra. Kirurški predmeti: manjša. Usnje: srednja. Ujenjarska konfekcija: dobra. Stavbinstvo: srednja. Godala: zelo dobra. Keramična industrija (navadna): manjša. Tekstilna industrija: manjša. Tekstilna konfekcija: srednja. Perilo: manjša. Cerkveni parametri: dobra. Podrobnejša poročila izda sejmski urad sam. — Ob 6. uri zvečer je bil sejem sam zaključen, zvečer je še »delal« veseli prostor v večjem stilu, čeprav sta tu že učinkovala utrujenost in pa deževje, ki je nekoliko skvarilo zadnji letošnji sejmski dan.

Kralj v Parizu in Londonu

Pariz, 11. septembra. (Izv.) Kralj Aleksander je v spremstvu dvornega ministra Jankovića odpotoval v London v posete k angleškemu kralju in kraljici in svojemu kumu, vojvodi Yorkskemu. Potovanje se vrši strogo inognito in ostane kralj v Londonu tri dni, nakar se vrne v Pariz, kjer počaka prihoda ministrskega predsednika Pašića, ki se odpelje iz Marijanskih Lazni 14. t. m. V političnih krogih se zatrjuje, da bo kralj po vrnitvi iz Londona privatno posetil francoškega predsednika Milleranda in njegovo soprogo in sprejel istočasno tudi ministrskega predsednika Poincaréja. Sestanku Pašića s Poincaréjem se pripisuje v vladnih krogih važen pomen, kor bosta oba državnika najbrže razpravljala o podaljšanju politične akcije in obenem določila ceremonijel za poznejši oficijelni sprejem jugoslovanske kraljeve dvojice.

Demarši v Sofiji in Rimu

Sofija, 11. septembra. (Izv.) Jugoslovanski poslaniki odpravnik dr. Luković je izročil danes imenom kraljevine SHS Rumuniji in Grške bolgarski vladi skupno noto, imenovanih držav na bolgarski odgovor z dne 16. avgusta, s katerim je Bolgarska zavrnila vsako sodelovanje proti komitaški akciji. V političnih krogih se smatra ta korak kot zadnji poskus, da se komitaška vprašanje reši mirnim potom.

Pariz, 11. septembra. (Izv.) »Information« poroča iz Rima, da je včeraj zvečer češkoslovaški poslanik naznačil zunanjemu ministru Schanzerju, da Mala antanta ne bo mirno gledala, da v se določbe glede morskih očin in glede Tracije, ki so normirane z mirovno pogodbo, izpremenile brez vednosti Male antante.

Problemi Zveze narodov

Praga, 11. septembra. (Izv.) Češkoslovaški tiskovni urad poroča iz Zeneve: V soboto popoldne se je vršilo v hotelu »Metropol«, kjer stannje češkoslovaška delegacija, skupno posvetovanje o avstrijskem vprašanju, katerega so se udeležili Italijani, Čehoslovaki in Jugoslovani. Italijo zastopala delegata pri Zvezi narodov, Tosti in Biancheri, Jugoslavijo zunanji minister dr. Ninčič, Čehoslovaško pa ministrski predsednik dr. Beneš. Izmenjane so bile misli o nadaljnjih potrebnih korakih in je bil dosežen popoln sporazum. V kratkem se bo vr-

šil sestanek dr. Beneša z italijanskim zunanjim ministrom Schanzerjem. Zeneva, 11. septembra. (Izv.) Danes popoldne je zborovala prva komisija Zveze narodov, ki se bavi z juridičnimi in konstitucionalnimi vprašanji. Predsedoval je de Scialoja. Razpravljalo se je o problemu načina posredovanja v slučajih, da nastanejo konflikti med državami, ki so članice Zveze narodov. Glavni poročevalec je bil japonski poslanik v Bruslju Adatsi, ki je tozadevno predložil posebno resolucijo.

Grška v krizi

Atene, 11. septembra. (Izv.) Trianbazillakos je sestavil novi grški kabinet in prevzel sam poleg ministrskega predsedstva tudi portfelj vojne in inornarice. Zunanje ministrstvo je prevzel Kalogeropoulos, notranje pa Buzios. Nova vlada si je nadelala edino nalogo, da reši državo iz sedanjega težkega položaja.

Atene, 11. septembra. (Izv.) Kralj Konstantin je izdal na narod poslanično, v kateri izjavlja, da najnovejša nesreča, ki je zadela grški narod, nikakor ne more zmanjšati vrednosti grške armade, ki je bila že deset let

zmagovita. Grški narod mora zato mirno prenesti nesrečo. Kralj obljubja dalje, da bo izdal ustavo, ki bo odgovarjala interesom naroda. London, 11. septembra. (Izv.) »Observer« razpravlja o vprašanju, ali bi ne bilo umestno, da bi se grški kralj Konstantin v zadnjem trenutku odpovedal prestolu. Splošno se namreč domneva, da bi tudi kraljica ne imela nič proti temu, ako zasede prestol njen sin in da bi se Venizelos takoj odzval eventualnemu povabilu in se vrnil v Atene, ako bi ga poklical prestolonaslednik.

Ogromen obisk mariborske razstave

Maribor, 11. septembra. V nedeljo je bil na pokrajinski obrtni razstavi ves dan tak navel obištevstva, kakor ga ni nihče pričakoval. Prodanih je bilo 18.777 vstopnic. Razstava je bila mestu popolnoma velikomesten značaj. Ves dan vlada živahno vrvenje po ulicah, razvilo se je tudi nočno življenje. Kavarne so odprte vso noč in svirajo v njih godbe. Do 2. ure ponoči je odprto razstavišče na vrtu Dijaškega doma, pred katerim vihrajo državne in narodne zastave. Razstavne prostore razsvetljujejo velike obločnice. Tudi razvija šetališča vrtnarske razstave so ponoči dostopna. Med okusnimi paviljoni, kjer se dobe prvovrstna vina in okrepila, svira vojaška godba od 18. do 2. ure zjutraj. Od 13. septembra dalje bo igrala železničarska godba.

Tudi danes, v ponedeljek je bil kljub deževju obisk polnoven. Prodanih je bilo nad 2000 vstopnic. Prišlo je mnogo staršev s šolskimi otroci. Kupčija se razvija živahno. Tvrška »Kristal« je prodala danes za 100.000 kron zreal. Mnogo se je prodalo tudi pohištva, krojaških izdelkov, strojev; prodana je skrivnostna Widemannova blagajna. Jutri obiščejo razstavo srbski kmetje. Razstava je odprta še do 17. septembra in je želeli, da si jo ogledajo tudi šolski zavodi pod vodstvom učiteljev, ker imajo znižano vstopnino.

Repertoar gledališča: V torek premiera Gogoljevega »Revizorja«, v četrtek »Poljska kri«.

Radičevci proti Radiću

Zagreb, 11. septembra. (Izv.) Poslanec dr. Karlo Häusler (Radičeve stranke) objavlja danes v kopirniškem »Podraskem Glasniku« članek pod naslovom: »Da se razumemo«, v katerem razklada zakaj je vstopil v Radičevu stranko in kaj ga je v tej stranki razočaralo. Häusler nastopa zoper malikovalstvo Radića v stranki. Pravi, da se stranka še ni razdvojila, da pa obstoja resna akcija proti absolutizmu predsednika Radića. Prvi ustanovitelji seljaške stranke, 8 predsednikov seljaških organizacij in sedem radičevskih poslancev se je združilo v akcijski odbor, ki bo ta napravil red. Ta odbor je sprejel resolucijo, v kateri se zahteva, naj bo merodajen za strankino taktiko glavni odbor, ne pa samo predsednik stranke. To resolucijo so poslali Radiću, ki pa je šarlatan od nog do glave, resolucijo mirno prečital, nato pa ves ginjen objel Häuslerja, ki r. u. jo je prinesel, in izjavil, da se povsem strinja z njo.

Prinorčait »Jutro«!

Borza

NAŠA KRONA V CURIHU 1.65!

Curih, devize: Berlin 0.375, Newyork 5.275, London 23.50, Pariz 40.80, Milan 22.90, Praga 17.45, Budimpešta 0.23, Zagreb 1.65, Sofija 3.15, Varšava 0.075, Dunaj 0.0075, žigosane 0.0075.

Zagreb, devize: Dunaj 0.1025—0.1075, Berlin 5.50 — 6, Bukarešta 3.70 — 3.90, Bukarešt 68 — 70, Milan 335 — 339, London 345 — 350, Newyork 77 — 78.50, Pariz 595 — 610, Praga 265 — 270, Svica 1455 — 1470, Varšava 1.15 — 1.25, valuta: dolar 74 — 76, češke krone 262—269, lire 330 — 338.

Jugoslovanska banka 105 — 107. Slovenska banka 113. Prašteditona 1145 — 1148. Slovenska eskomptna banka 160 — 165. Srpska banka 152 — 153. Eksploatacija drva 132.50. Narodna šumska industrija 103 — 107. Našička ind. drva 125 — 128. Union 615. Ljubljanske strojne tovarne 202.50. Trboveljska premogokopna družba 300. Beograjska borza je bila rad avo-slavnega praznika zavrta.

VI. medzavezniški invalidski kongres

Ljubljana, 11. septembra.

V nedeljo popoldne je bil v veliki dvorani ljubljanske univerze svečano odprt VI. medzavezniški invalidski kongres, ki bo od 10. do 19. t. m. zboroval v Ljubljani, Zagrebu in končno v Beogradu in razpravljal o osebnih odškodnini invalidom, o jetičnih, o s plinom zastrupljenih, o pokojninah, o stanju invalidov v odrešenih krajih in o protezah. Kongresa so udeležili z zastopniki vseh zavezniških držav pod predsedstvom podpredsednika permanentnega medzavezniškega odbora za invalidska vprašanja, skupščinskega poslanca Radosava Agatonovića in častnega predsednika, ministra za socialno politiko dr. Žerjave. Francija je poslala 16, Belgija 10, Italija 6, Čehoslovaška 7, Japonska in Poljska po enega delegata, Jugoslavija 22 delegatov in 20 zastopnikov invalidskih združenj. Rumuni, Grki in Portugalci se udeležijo kongresa šele v Zagrebu, oziroma v Beogradu. Prireditelj je popolnoma internacionalna in se vrše razprave skoro izključno v francoskem jeziku.

Univerzitetna dvorana je bila okusno okrašena. Na sredi je stal doprni kip kralja Petra I. Osvoboditelja, na desni strani pa so bili razstavljeni pomizah izdelki ljubljanske protezne delavnice.

Otvoritvene seje so se poleg medzavezniških delegatov udeležili: pokrajinski namestnik Ivan Hribar v zastopstvu obolelega ministra dr. Žerjave, podnamestnik dr. Baltič, načelnik oddelka za socialno skrbstvo Adolf Ribnikar, minister n. r. dr. Kukovec, bivši načelnik invalidskega oddelka v ministru za socialno politiko doktor Jež, mestni komisar dr. Senekovič, čehoslovaški konzul dr. Beneš itd.

Kongres je otvoril poslanec Agatonović z daljšim francoskim govorom, v katerem je naglašal pomen prireditve za našo državo in se spominjal velikih žrtev zavezniških narodov za osvoboditev zatiranih manjših narodov. Nato je pozdravil zborovalce imenom obolelega ministra dr. Žerjave, pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja, francoskega delegata prof. Jacques Teutsch je zaključil svoj temperamentni pozdravni govor, v katerem je proslavil pokojnega kralja Petra in

junaštvo srbskega naroda s slovenskim vzklikom: »Naprej za mednarodni komitet!« Italijanski senator vseučiliški profesor Pio Foa je v italijanskem jeziku plediral za medsebojno prijateljstvo med Italijani in Jugoslavlani in izrazil željo, da naj se pozabijo vse zmotne preteklosti. Obrnjen proti predsedniku Agatonoviću, je vzkliznil: »Živeli!« Govor, poln ljubezni do našega naroda in poveljevanje naše skupne domovine, je imel Belgijec de Peauw. Japonski delegat Shibuya je želel konferenci mnogo uspeha in obljubil sodelovanje svoje vlade, češkoslovaški delegat dr. Fleischmann, ki je bil viharo pozdravljen, pa je v svojem materinem jeziku naglašal pomen bratskega skupnega delovanja Čehoslovakov in Jugoslovancev. Po govoru tehničnega šefa Bureau international du travail pri Zvezi narodov, Tixiera je bila otvoritvena seja, ki je imela samo formalni značaj, zaključena. Na predlog Francozov je bila odposlana kraljevi dvojici pozdravna brzojavka.

Zvečer se je vršil v slavnostno razsvetljeni veliki dvorani namestništvene palače na čast mednarodnim gostom rout, pri katerem sta sodelovala tudi solista gosp. Julij Betetto in ga. Pavla Lovčetočin pevski zbor »Glabene Matice«. Gosti so naše pesmi naravnost fascinirali in so neprestano viharo ploskali.

V ponedeljek, drugi dan kongresa, so si mednarodni delegati ogledali mesto in posejili tudi velesoj. V mestni zbornici je pozdravil dolecele imenom ljubljanske občine dvorni svetnik dr. Senekovič v slovenskem jeziku, univ. profesor dr. Pitamic pa je tolmačil pozdrav v francosčini in dodal še nekaj pripomb o politični zgodovini našega mesta. Svoj govor je zaključil s poudarkom, da je bila slovenska kultura, ki ji prednjači Ljubljana, vedno dostopna socialnim težnjam in da je zmeraj stremila po najvišjeenajših idealih celokupnega človečanstva.

Popoldne so se udeležniki kongresa odpeljali na Bled in v Bohinj, odkoder se danes, v torek, vrnejo v Ljubljano in odpeljejo ob 15. uri v Zagreb, kjer se prične drugi del kongresa.

XXXIII. redna glavna skupščina Ciril-Methodove družbe v Ljubljani

Pretekla nedelja je bila v Ljubljani posvečena našemu narodno obrambnemu delu. Po ljubljanskih ulicah so gospodične v ta namen prodajale cvetke, v veliki dvorani Narodnega doma pa se je vršila XXXIII. redna velika skupščina Ciril-Methodove družbe. Udeležba je bila na skupščini zelo številna. Prispeili so delegati in pokrovitelji družbe iz raznih krajev Slovenije, posebno častno pa je bilo zastopano naše narodno žentstvo, kar je pač jaseen dokaz, da se ono v polni meri zaveda svojih dolžnosti napram narodu in domovini. Predmet prisrčnih ovacij je bila zlasti gospa Volavšek iz Trbovelj, ki je prisostvovala topot že trideseti skupščini družbe.

Otvoritev zborovanja.

Zborovanje je otvoril točno ob 10. uri družbin prvomestnik g. Andrej Senekovič, ki je pozdravil vse navzoče, posebej pa še zastopnika vlade, g. pokrajinskega podnamestnika dr. Baltiča, načelnika oddelka za prosveto dr. Skaberneta, načelnika oddelka za socialno politiko g. Ribnikarja in narodnega poslanca dr. Kukovca ter zastopnika mesta Ljubljane vladnega komisarja dr. Senekoviča. Gospod prvomestnik se je nato zahvalil za zastopnikom vlade in mesta za njih poštrevanost in naklonjenost, ki so jo vedno izkazovali družbi, ter jih prošil, naj tudi v bodoče posvečajo družbi vso svojo pozornost. Z radostjo je nato g. prvomestnik pozdravil tudi zastopnika Čehoslovaške g. generalnega konzula dr. Beneša, poudarjajoč, da nam je tudi na tem polju potrebno vzajemno delo. Jugoslavlani smo se od bratov Čehov mnogo naučili, saj je naše obrambno delo organizirano po vzorcu Čehov. Solška Matica Češka in Ciril-Methodova družba morata etopati roko v roki.

Gospod prvomestnik je nato v toplih besedah poudarjal, da nam je tudi danes, ko nam sije solnce svobode in ko se velik del naše mladine vzgaja v narodnih solah, Ciril-Methodova družba neobhodno potrebna, kajti pomisliti moramo, da je še na tisoče naših rodnih bratov in sester pod tuječim jarmom na Primorskem, v Istri in na Koroskem. Biti moramo čuječe na straži, kajti nemški »Schulverein« in »Südmarka« in italijanska »Lega nazionale« so pridno na delu. Zatem se je s toplimi besedami spo manil vseh od zadnje skupščine umrlih dobrotnikov in podpornikov družbe. Smrtna kosa je pobrala skupno 30 družbinih prijateljev in podpornikov. (Zborovalci vztrajajo in proslavljajo njih spomin s »Slava!«-klici.)

Pozdravi zastopnikov oblasti.

V imenu mesta Ljubljane je nato pozdravil skupščino vladni komisar dr. Senekovič, naglašajoč, da bo Ljubljana v bodoče podpirala stremiljenja družbe. Prireditelj je pozdravil tudi številno

zastopano narodno žentstvo, poudarjajoč, da je ono važen faktor pri našem narodno-obravnem delu. S pozivom, da naj družba stopa po začrtani poti, dokler ne bo zadnji Slovenec pod okriljem svoje matere Jugoslavije, je zaključil svoj pozdravni govor. (Odobravanje). Skupščinarjem je nato izročil svoje pozdrave kot član Matice solske v Pragi češki generalni konzul dr. Otokar Beneš. Izjavil je, da se načela Matice solske popolnoma krijejo z načeli Ciril-Methodove družbe in da je zato potrebno medsebojno delo in zanimanje. Želi, da se družbi v kratkem času uresniči njeni vzvišeni cilji. Narodni poslanec dr. Kukovec je pozival skupščino, naj v prvi vrsti posveča vso svojo pozornost našim obmejnim krajem na nemško-avstrijski meji in v Prekmurju. Narodnostne razmere so v teh krajih še zelo žalostne, zato je v teh krajih treba mnogo agitnih in poštrevanilnih delavcev. Ne pustite, da bi tuji agitatorji zastupljali naše ljudstvo, ustanovite ljudske knjižnice in skrbite za sistematično vzgojo naše mladine. Izvajanja dr. Kukovca je skupščina sprejela z velikim odobravanjem.

Tajniško poročilo.

Nato je podal g. inž. Mačkovešek stvarno in izčrpno tajniško poročilo, v katerem poudarja z radostjo, da se je zanimanje za družbo v zadnjem času do polno dvignilo. Vendar pa še nismo dosegli do onega navdušenja, ki je tako značilno za dobo pred 10. leti. Danes živi družba v povsem novih razmerah, po svetovni katastrofi nam je zasijala svoboda, ki pa ni popolna. Nesrečni koroski plebiseit in temna rapalska pogodba nas morajo poživeti in navdušiti za novo delo.

Ponekod se je celo razširjalo mnenje, da družba ni več potrebna. Vendar pa je zmotna kmalu postala jasna in delovna je postala v zadnjem času zopet živahnje. Dočim je leta 1920 delovalo 94 podružnic, se je leta 1921 njih število dvignilo na 101; prispevki podružnic so se podvojili, upajmo pa, da bodo poročila v tem oziru prihodnje leto še ugodnejša. V preteklem letu je bilo mnogo zelo agilnih podružnic, med temi so bile ljubljanska šentpeterska, ptujaka ženska in moška, ljubljanska šentjakobska in mariborska ženska najbolj marljive. Naj bi delovanje teh bilo vzor tudi vsem ostalim.

Družba kljub lepo naraščajočim dohodkom ne more realizirati svojega narodno obrambnega programa. Družba se popolnoma zaveda svojih nalog napram našemu obmejnemu solstvu in od naše javnosti, od podpornikov in dobrotnikov je odvisno njeno uspešno delo. Dolžnost vseh pravih Cirilmetodarjev je, da delujejo in prispevajo k moralnemu učvrstjenju naših mej. Izvršujoč sklep lanske glavne skupščine se je družbino vodstvo

obrnilo na Jugoslovensko Matico, da se v javnosti razčisti razmerje med obema obrambnima organizacijama. Formulacija je povsem enostavna: družba sv. Cirila in Metoda ima delokrog, kot svoj »Schulverein«, Jug. Matica pa onega »Südmarka«.

Tajniško poročilo se končno še prav posebno zahvaljuje nad vse agilnemu in poštrevanemu narodnemu žentstvu, brez katerega si je težko misliti uspešnega napredovanja. S pozivom k vztrajnemu delu je tajnik zaključil svoje poročilo, ki je bilo soglasno sprejeto.

Blagajniško poročilo.

Blagajniško poročilo je podal naš g. Aleksander Hudovernik. Bilanca kaže, da je družba zadnje leto krepko delovala. Dobrodošli so se znatno pomnožili in so znašali 3.236.482 K, proti 855.018.05 K iz leta 1920. Podružnice so prispevale vsoto 402.907.93 K, razni darovi so znašali 1.220.796 K 66 vin., družbeni nabiralniki so prinesli 5648 K 56 vin., obrambni sklad 109.521 K. V mnogo večji meri pa so se pomnožili izdatki. Za ljudske šole in otroške vrtnice je družba izdala vsoto 3.164.818 K 60 vin. Razprazdružbenega koledarja je bila malo slabša, da si bi si ga morala nabaviti vsaka hiša. Za koledar je družba izdala vsoto 29.569 K 50 vin. Leta 1920 so znašali družbin izdatki le 1.294.626 K 15 vin, in so se torej pomnožili v letu 1921 za celih 2.181.850 K. Vseled teh ogromnih izdatkov je morala družba vzeti 120.000 K posojila, dvignila iz glavnice 72.004 K 12 vin., iz pokojninskega sklada 18.060 kron 53 vin. in porabila tudi denar za prodana posestva v znesku 431.922 K. Razni dobrotniki družbe so v svojih volilih naklonili družbi 5000 K. Blagajniško poročilo apelira na vse prisotne, naj povsod po svojih močeh prispevajo za družbo. Blagajniško poročilo je bilo soglasno sprejeto.

Poročilo nadzorskega.

Na predlog revizorja gospoda Matko Kanteja je nato skupščina podala doseganemu odboru absolutorij, na kar so se vršile volitve za ona člana, katerih funkcijska doba je v zmislu družbinih pravil potekla. V odbor so bili per acclamationem izvoljeni sledeči gospodje:

Dr. Ernest Dereani, inž. Janko Mačkovešek, dr. Fran Vodopivec in Franc Voglar.

Pri slučajnostih je gospod Aleksander Hudovernik predlagal, da pošlje skupščina pismen pozdrav tudi bolnemu dr. Ivanu Tavčarju. Predlog je skupščina z odobravanjem vzela na znanje. Nato je gospod prvomestnik Andrej Senekovič zaključil skupščino s pozivom, da naj navzoči pri svojih rojakih vzbujajo zanimanje za naše narodno-obravnno delo

Politične beležke

+ Druga obletnica koroskega plebiscita — bo čez mesec dni. S tem pa ni rečeno, da se tega žalostnega dogodka tudi izven obletnice ne bi smeli spominjati. Nasprotno, vsaj datum bi moral biti vsakomur neizbrisno utinjen v spomin, zlasti pa onim, ki so največ zakrivil žalosni izid na Koroskem. Nedeljski »Slovenec« je obhajal drugo obletnico že 10. septembra. — To dejstvo samo dokazuje, da so njegovi občutki ponarejeni in da mu je narodnost gola firma, pod katero hoče strankarsko dobro živeti. Hitro so pozabili na datum 10. oktobra ti gospodje, zelo hitro!

+ Razkol v Slovenski ljudski stranki. Pišejo nam: »Slovenec« vedno piše o razkolu in razpadu demokratske stranke. Mi mu pa povemo na ušesa, naj se tega boji SLS sama! Mislimo, da smo prav poučeni, če povemo, da so na načelstvo SLS naslovili njeni lastni pristaši, med njimi Orli in Orlice, jako odločno pismo, v katerem groze voditeljem stranke, da se bodo pri prihodnjih volitvah zahvalili za njihovo »delo«. Za enkrat smo rado vedni, če bodo tudi sedaj SLS utajila to pismo in to grožnjo. Sicer ji pa lahko postrežemo še s čem drugim, če želi. Toliko na njeno zabavljanje v petkovem »Slovencu«.

+ »Slovenec« za dobro upravo. Klerikali vedno kritizirajo državno upravo. Kadarkoli pa se dogode v upravi nerednosti in se odgovorne činitelje pokliče na odgovor, nastopi »Slovenec« kot zagovornik onih, ki delajo nered. Tako tudi v slučaju g. Miheveca pri obrtnem nadzorništvu. Mesto, da bi »Slovenec« lepo molčal, ko je zaznal, da je bil g. I. Mihevec radi neprostanu ponavljajočih se težkih nerednosti, uradno suspendiran, udriha po ministru dr. Žerjave, ker ni mogel več gledati človeka, ki v urad sploh ne spada. Tako pospešuje »Slovenec« dobro upravo!

+ Slabi argumenti. Višji šolski svet je v svoji zadnji seji sklenil disciplinarno preiskavo proti prof. Vesenjaku radi hujkanja po katoliških shodih proti Sokolstvu in Srbom. Nedeljski »Slovenec« je nekdanjega liberala, sedaj enega najbolj kričavih svojih pristašev, prof. Vesenjaka, vzel v zaščito v uvodniku. Mesto z argumenti, zavzema se klerikalno glasilo za njegovo psovanje ter upornim hujkanjem. Višji šolski svet nazivlje »mandarinski svet« člana višjega šolskega sveta s podrepniki. Ton, ki se ga poslužuje »Slovenec«, je za glasilo ljubljanskega škofa jako primeren. Predno se bo ta cerkveni poglavar še pritoževal čez upor proti cerkveni avtoriteti, naj si vzame nedeljski svoj list v roke, ki moistroko uči, kako je tre-

ba prijaviti na javno občino v ostalem bi »Slovenec« lahko vedel, da so njegovi izpadi prav slab argument za nedolžnost prof. Vesenjaka ter pravilnost njegovega stališča.

+ Agenti »Jadranske banke«. Med časopisi, ki za denar priobčujejo politične vesti iz »Jadranske banke«, prednjači beograjska radikalna »Tribuna«. Ta smrdljivi kanal velesrbske porodice je seveda na razpolago za vsako lopovstvo, da ga izigra zoper demokrate. Tako tudi afero o trboveljski nacionalizaciji pogreva zdaj, ko jo je v Ljubljani že vsakdo položil med dokaze, kako skuša »Jadranska banka« za lažjo diti duška svoji zavisti. Znani Kamenarovičevi služabniki gg. Knez in drugovi imajo zaznamovati nov politični in gospodarski uspeh za Slovenstvo: S kričnimi črkami se v državni prestolici obnavljajo vse one gadne laži in obrekovanja, ki naj pred srbsko javnostjo oblatijo ministra Slovenca dr. Žerjave. Istočasno dežuje na dr. Žerjave telegramov in depujacij, da naj izposluje gospodarske želje. Gospod Knez krije atentate »Jadranske banke« na čast tega ministra, ki je za svojo ožjo domovino dosegel več, nego vsi drugi.

+ Mučeniki. Jugoslavija postaja eldorado modernih mučenk. Kar pregledate blokaške liste, kako se cedijo od poveljevalnega mučeništva — gotovo bolj kakor nekdaj ob času Hedervaryja in habsburške knute med vojno. Ginjive elegije, ker je vlada iz eluženih ozirov premetila par radičevskih učiteljev, so naše sočutja seveda tudi v slovenskih listih. In koncu koncev objavlja »Hrvat« še oficijelni ferman Hrvatskega bloka, ki »povo-dom nečloveškega razseljevanja učiteljev na Hrvatskem« pozivlja vesoljno blokadijo, da naj to smatra za svojo narodno častno stvar in naj vstane k obrambi hrvatske prosvete in kulture, — zaenkrat samo z gmetno in moralno pomočjo! Ampak istočasno javka tudi radikalna mitrovačka »Srbija«: »Zdaj na vrsti pragoni radikalnih učiteljev!« In sledijo krvavi služaji, da je bil častitljiv nadučitelj penzioniran radi radikalnih sivih las; dve simpatični učiteljici pa sta bili »otera-ni«, prva iz službe, druga v neko selo, ker sta hčerki radikalnih starišev. In jutri ti morda pride kak na-debudni Slomškar ter potoži urbi et orbi, da je krvavo zastopavljen, ne zato, ker je nesposoben, temveč radi — idealov. Mar bi se taki elegični junaki raje vzgledovali v našem naprednem in poštrevanem učitelstvu, ki mu gotovo ne cvetejo druge rožice, kakor »zastopavljanim« tovarišem, — ki pa čuti svoje zadoščenje v vestnem izpolnjevanju svojih dolžnosti in narodnega dela, v katero se je samo vpreglo.

+ Nelojalne besede gosp. dr. Smodlake? Po poročilih listov je gosp. Smodlaka, ki se je v Parizu odlikoval po čisto posebnih nazorih o naših zahtevah glede Goriske, Trsta in Istre, dejal na zagrebškem kongresu, da se je našel Srb, ki je trdil, da med Hrvat in Srbi nema sporazuma. Gosp. Smodlaka bi bil, — če je njegova izjava resnična, — s tem prav po blokaškem načinu zavlil trditve, ki jo je mnogokrat v javnih govorih razvijal gosp. Pribičević: Čim je priznalo, da smo en narod, si ne morejo Hrvati in Srbi stati nasproti kakor dvoje sovražnih držav, ki sklepata pogodbe. Stališče, da se mora med Srbi in Hrvati skleniti nekaka državnopravna pogodba, kakor svoj čas v Budimpešti, je stališče, ki samo po sebi goni mase v plebemske bloke. Čim je zagrebški kongres se izjavil za jugoslovanski blok — in to je od leta 1919. demokratska stranka — je kongres implicite tudi odklonil idejo pogodbenega sporazuma. Samo nelojalno pojmovanje more voditi v podkivanje, da je kdo proti temu, da se Hrvatje in Srbi ne bi bratski složili na skupno delo v jedinstveni domovini.

+ Jugoslavija in oficijelna Rusija. Iz Beograda se brzojavno poroča: Naša vlada je sklenila, da preneha z dose-danjam ignoriranjem Rusije. Dne 5. septembra je bila v ministruvnu vna-jnih zadev podpisana viza, s katero vlada Srbov, Hrvatov in Slovencev pooblašča gosp. Viktorja Puniča, taj-nika v ministruvnu za socialno politi-ko, da odpotuje v Rusijo kot član naše misije.

+ Ustanovitev kočevske podružnice švabsko-nemškega kulturnega združenja. Po prevratu so bila, kakor znano, vsa kočevska nemška društva razpuščena. Slovenska kulturna društva, ki gjeje družabno življenje n. pr. kočevska čitalnica, so jim pogojno na razpolago, vendar pa se drže od istih z gotovo oddaljenostjo. Ljubljanska Svoboda jim je bila nekaj časa zelo dobrodošla, s časom pa so svoje ideje delili v dva »abora«. Ker je švabsko-nemško kulturno združenje v Novem Sadu dobilo dovoljenje, ustanoviti le-to »podružnico iste v Sloveniji, in to v Kočevju, se je vršil prošli petek dne 98. septembra ustanovni občni zbor, katerega so posetili številni Nemci iz Banata, med drugimi njih voditelja dr. Jurij Grassl in dr. Neumann. Prišla sta ob pritrkavanju zvonov od pontifikal-maše z asistenco devetih duhovni-kov kočevske okolice. Referiral je dr. Grassl o stanju Nemcev v državi ter normalni smernice nemstva v bodoč-nosti. »Nacionalizem nemško-krščan-ske kulturne osebnosti nai edini reši

ofsetoy nemstva.« Priporočal je nemško šolo na verski podlagi. Ljudske šole, analfabetiki in nadaljevalni tečajji ter višje solstvo bodo njih dneva skrb. Njih kulturna zveza bode podpirala akademsko mladino moralno in denarno, proširili bodo čtivo po knjižnicah, katero naj daje vez nemški jezikovni in kulturni skupnosti. V novem odboru so gg. dr. Hans Arko, dr. Rihard Rom, industrijalec Lozer, restavratör Viktor Petsche in čevljar Mille. Zvečer se je vršil v hotelu »Trst« koncert, ki sta ga dala ga. Röthel - Nostis iz Kočevja in prof. Lafite z Dunaja.

Sokolstvo

Ljubljanski Sokol vabi brate člana, da se v čim večjem številu v krajih udeležijo pogreba preminulega brata drja. Zige Voduska v torek dne 12. t. m. ob pol 5. uri pop. Odhod točno ob četrta na peto uro izpred Mestnega doma. Izkažimo hvaležno ljubav umrliemu bratu. — Odbor.

Prosveta

G. Puccini: Triptichon. (Na čast II. velesojem v Ljubljani.) Ko odhajal s te predstave, moraj priznati: Puccini je genijalen, samosvoj skladatelj! To je umetnik, ki zna predvsem svojo božansko obrt s tehnične strani uprav rafinirano ter je globok pesnik tonov in harmonij. Puccini je mojster instrumentacije; v njej je čisto originalen, enostaven, a vedno učinkovit po svoji naravnosti, izrazitosti, zlasti pa prisrčni lirčnosti. Izredno mnogo srca je v Puccinijevem orkestru, uprav razkošno bogastvo čustvenih fraz, čisto svojstvenih kombinacij tonov in tudi frapantno točnih ilustracij zunanjih dogodkov. Puccini piše popolno svoj stil. Ako poznamo vsaj »Madame Butterfly«, »Tosco« in »Bohème«, moramo spoznati ustvaritelja »Triptichona« tudi brez gledališkega lista. Njegove opere so povsem realistične drame, sestavljene iz kratkih dialogov brez dolgih arij in pompoznih ansambljev ali efektnih, razpletelnih finalov. Izvrstna muzikalna karakterizacija posameznih oseb, sladka melodioznost, ki grabi za živce, in duhovita orkestracija, ki spremlja in ilustrira občutje, so vrline, ki prinašajo skladatelju vedno popoln uspeh. Menda pojo njegove opere največkrat.

V nedeljo je učinkoval »Triptichon«, na našem odru prvič izvajal na koncu minole sezone zopet kot noviteta. Kdor je seveda čul lanske predstave, mora reči, da je bila nedeljski repriza deloma slabša. Najtežje je užiten prvi del, zlasti začetek »Plašča« z njegovimi kratkimi, odsekanimi motivi in ilustracijskimi detajli. In tudi brutalni njegov konec vpliva neprijetno. Naturalistično drastična dramatičnost, prekrasno prekinjena z lirčno sredino »Plašča« s spevi Zoržete, Luigija in zlasti s sila dojmivim duetom, pa je prelesen kontrast naslednje romantično mehanholne in vizionarne »Angelike« ter komičnega »Skikija«. Triptich prinaša pač troje po sijeju, dobi, glasbeni fakturi in impresiji popolnoma različnih umetvorov, ki jih združuje v enoto le tipično puccini-jevo.

Kakor rečeno, letošnja prva nepriza ni stala na višku lanskih predstav. Kakor lani pa je bila v »Plašču« v igalskem in pevskem pogledu prav dobra gđ. Thalerjeva. Nova je bila gđ. Rewiczewa kot pobiralka odpadkov, igalsko dobra in pevsko mnogo boljše nego Suzuki. G. Sowil-skega nisem razumel ne besede, a njegova igra je tudi v ulogi težaka dosledno vi-teška. Glas nam ni neprijeten, a tenorja brez vokalizacije in smiselne igre ne moremo hvaliti. G. Levar je pol prvič Mike-laj z gledal in igral je dobro, malo pre-gospodski, a kot cel, energičen mož. Partija zahteva dramske glasovne sile, ki je pevec nima. G. Banovac je simpatični zapel svojo pesmico. — V »Angeliki« je gđ. Zikova naslovno ulogo zopet prine-sla prav poetično; zlasti z arijo o otroku je tako briljirala da je med ženskim svetom izzvala dosti solz. Ga. Thierry-Kavčnikova je lepo odigrala in zapela ulogo mrzle kneginje; tudi maska je bila primerna. Vse manjše vloge so bile dobro izvajane. Opozarjamo, da je nova cerkev že vsa nagubana in nove cim-prese oguljene. Razsvetljava koncem de-janja je povsem nedostopna. Kdaj končno dobi naše gledališče vsaj za silo primer-no odsko razsvetljavo? Današnja je več kot klavna. — »Skiki« je najgenialnejša ki jo je napisal Puccini: toda prava komična opera, ne burleska. Toda videli smo burlesko! In to ni prav. Ekstempori-ranje in karikiranje delu škoduje. Za-kaj na smrt bojan Skiki na pestelji stoji in odpira zastor? Zakaj je stara dama operetna komična starka? Komika te opere leži v situaciji, ne pa v komičar-skih gestah in spakovanjih. Novi so bili: gđ. Rewicz kot teta Zita in gđ. Krz-stalovic kot Lauretta ter g. Debevec kot ustari in g. Pugelj kot epizodist Lauretta je imela očividno veliko tremo; tudi nje-na maska je bila nesrečna. Pela je v osta-lem dobro iz im lepa leg glas. V splošnem pa je »Skiki« ljub pretravanju publiki uga-jal prav posebno. Žal, da pozablja spričo izvrstnega libretta malone čisto na duho-vito gđbo. Želimo, da se nedostatki od-pravijo in položijo poudarek na pevski in glasbeni del. Da se vzdrži umetniška vi-sina tudi na nadaljnjih predstavah, poskr-bi uprava z vztrajnim nadziranjeom oseb-ja na odru in pred odrom! Nadzirati pa treba med predstavami tudi vsažbenec pe-hodnikov. V nedeljo je bilo čuti med ob-činstvom mnogo pritožb zaradi preplta in mraza. Saglita.

Ljubljanski veliki sejem 1922

2. do 11. septembra

Gospodarski problemi

Dr. Vladimir Knaflič:

Trgovska reklama

Nobena tajnost ni, da naše trgovstvo v splošnem ni in še nekoliko časa ne bo na isti višini, kakor n. pr. češko, da o francoskem, nemškem ali angleškem sploh ne govorimo. V takšni konstataciji ni izgovorjena graja ali očitke. Naš običajni razvoj sploh še ne dosega razvojne stopnje imenovanih narodov. S svojo državno samostojnostjo smo šele dobili tisti potrebni temelji, kjer pričnemo svojo novo dobo. Seveda moramo tudi istočasno povedati, da v zadnjih stoletjih ni bilo v Evropi večjega pojava, ki bi ne bil razmeroma zelo kmalu vplival tudi pri nas in zapustil v našem življenju svoje sledove. Če se spomnimo o priliki sejma, da naš trgovec še ni na onl višini, kakor so njegovi stanovski tovariši v starih, velikih trgovskih, industrijsko in politično izredno visoko razvitih zapadnih državah, smo s tem samo naglasili, da nas je stara Avstrija hote in vedno pustila zastati, tako da se mi vsi skupaj nismo mogli razviti preko ozke alpske province, ki je živovarila z drobtinami, padlini z bogate dunajske mize. Sedaj pa se kažejo znaki, da bo tudi naše trgovstvo v naglem zaletu hotelo dohajati zapad. Privedite Ljubljanskega velikega sejma sama dokazuje takšna stremjenja. Že pa tudi pričnajo sinovi trgovcev in obrtnikov ostajati v svojih strokah in se v njih obraževati. Kakor je od Prešernove dobe pa do vojne dosegal nekakšno najvišjo slovensko socialno stopnjo odvneti ali višji uradnik, da ne govorimo o starejšem idealu, da naj domači sin postane duhovni gospod, tako smemo upati, da ne bo dolgo, da bodo uglednejše firme in obrtna podjetja, delniške družbe itd. imele za sefe in družabnike, prokuriste itd. absolvente ne le juridične fakultete in raznih tehničnih panog, marveč eksportne akademike, ki so poleg tega prakticirali ne samo med Ljubljano, Kranjem in Mariborom, marveč v Pragi, Lyonu, Marsilji, Amsterdamu, Frankfurtu, Chemnitzu, Curihu, v londonski city in na Broadwayu. Ne bo dolgo, da bo sin ljubljanskega trgovca vključ v večjemu premoženju doma v svoji začetniški praksi prenašal vreče in odpiral zabojne, ne da bi se tega dela sramoval, potem pa bo študiral življenje in svet ne samo na najboljših učiliščih, marveč tudi v prvostopsni družbi, kateri povsod drugod obilnatna večerna obleka še ne velja kot znak »frakarije«. Takrat bo seveda Ljubljana večja kakor je danes, vsled ugodnih železniških zvez bo ona praga na »Vratih v Orient« — to ime je dobil Beograd že pred tristo leti. Takrat bo naše trgovstvo od največje velekapitalistične delniške družbe pa do mladega in majhnega začetnika vedelo primerno ceniti visoko vrednost novinstva in izobraženih novinarjev za narodno gospodarstvo ter obenem rabiti izredno gibčno in neprecenljivo sredstvo industrije in obrti, moderno reklamo vobče in novinsko reklamo posebe.

V raznih tujih jezikih imamo celo vrsto spisov in navodil o reklamah. O njej se predava na mnogih univerzah in vseh

večjih trgovskih šolah. V inseratih svetovnega časopisa se iščejo ali ponujajo verzirani reklamni strokovnjaki. Od časa do časa, kakšne bajne vsote je izdal gospod X. ali Y. v daljni deželi za novo čudovito opozorjanje javnosti. Od časa do časa, čim dalje tem pogostejše, prihajajo naši ljudje s potovanji iz tujine in pripovedujejo, kako jih je zasledovala takšna reklama, da se je niso mogli ubraniti in da so na zadnje kar hipnotizirani nezavedno zanjo penavljali neizbrisane magične besede: »Odel ist das beste Mundwasser, Automobile Citroen, Hudsons Soap another Judgment, Sanatogen« itd. Ne vem pa, če je mnogim slovenskim ali jugoslovenskim trgovcem znano veliko delo »Die Reklames« bivšega avstrijskega ministra dr. Viktorja Matjaža, in še manj je najbrže znano, da je francosko znanje ministrstvo v sporazumu s trgovskim letos dalo zbrati podatke vseh svojih poslaništev in konzularnih zastopnikov po vsem svetu, da se prepriča, ali je francoska trgovska reklama dovolj močna in uspešna, in kje jo je treba ojačiti, da pomaga osvojevati notranje in zunanje trge kot avantgarda za konkurenčno blago. Kar so leto storiili Francozi, so zadnjikrat l. 1912. izvršili Nemci, Angleži pa že pred 100 leti. Danes se z vsemi temi ne moremo meriti, pač pa se smemo vzgledovati pri Celih, kjer si je že zelo utrdilo pot spoznanje, kako zelo je celokupno narodno gospodarstvo navezano na reklamo, zlasti na njeni glavni dve panogi, na novinstvo in na plakat.

Nemški konzul v San Francisku je v svojem poročilu ocenil reklamo takole: »V Ameriki je reklama faktor, katerega se poslužujejo z uspehom povsod tam, kjer sploh more vplivati priporočanje, pregovarjanje in prigovarjanje, in kjer lažje dosežeš svoj cilj s tem, da obdeluješ razum ali pa čustva svoje »žrtve«. Politiki rabi reklamo, da dobi glasove, trgovec pa, da proda svoje blago, duhovnik, da napolni svojo cerkev, mesta, da pritegnejo prebivalstvo in industrije itd. Kdor svoje lučke noče postaviti pod mernik, rabi reklamo. Raje pove kaj več kakor manj, svoje uspehe hoče dosežati na glo. Mi živimo danes hitro in kdor noče, da ga drugi prehite, mora sam hiteti. Pred vsakim uspehom mora biti reklama. Kdor ima blago, pa ne dela reklame, se gotovo zaveda, da ni mnogo vredno, da mu ne bo pokrilo stroškov. Kdor je že na trgu, pa z reklamo preneha, bo gotovo v kratkem s trga izginil. Ameriška beseda »advertising« — »advertisment« nima onega neprijetnega postranskega pomena, ki ga danes pri nas še nekateri občutijo, kadar se govori o reklamah. Tudi v Angliji in Nemčiji reklama že zdavnaj ni več nekaj manj vrednega. Mi se še nismo docela oprostili starih razmer, ker smo v primeri z velikanskim hrumečim svetom okrog nas še vedno malenkostni in so malenkostni tudi naši nazori. V časih, ko so naši furmani vozili kropsarske žeblice mimo Cerkna v Trst, ko so Notranji cijazili sol z Reke mimo Knežaka na Vrhniko, takrat se je dobro blago še samo hvalilo. Danes ni dovolj, da imaš

dobro blago. Če ne najdeš odjemalca, ostaneš s svojim dobrim blagom sam, neznan, neupošteván. Namesto tebe bo slabše blago prodal konkurent, ki zna svoje boljše hvaliti kakor ti. Veselej sam je v svojem bistvu reklamna prireditelj, zato je letos njegova največja pogreška, da se je ta reklama vršila brez organiziranega sodelovanja novinstva in skoraj brez plakatov. Novinstvo, zlasti v Ljubljani, je to napako popravljalo po svojih močeh in iz lastne inicijative, plakatov je pa letos žal trikrat manj ko lani, kar mi dozajne, da tudi tu ni še dovolj zmisla za razne možnosti in da še dolgo ni dosežen oni format, ki ga mora stalni ljubljanski veselej imeti, ako hoče zmagovalno iziti iz vedno bolj pritiskajoče konkurence Zagreba, Dunaja, Gradca, Trsta.

Tudi manjša, vendar neobhodno potrebna lastna reklamna sredstva se v naši trgovini ne porabljajo, in v kolikor se, se letos vidi nazadovanje napram lanskemu letu. Takšna sredstva so: zlahki naslovi firm, pestri aranžman izložbenih oken, vabljivo urejene prodajalne, praktični in mični zavoji, nagla in zelo vpljudna postrežba, velika izbira, dostavljene kupljenih predmetov na dom, gladko in prilagojeno reševanje pritožb, zamenjava že kupljenega blaga, jamstvo za daljši čas, inventurne prodaje ali posebni izjemni prodajni dnevi itd.

Druga reklamna sredstva so letaki, vozovi z napisi, stalni plakati, obešeni v notranjosti prodajalnih, stalni napisi po zidovih, kino, napisi ob železnica, predvsem pa anonce, inserati v posebnem zato določenem delu lista, ter spretno notice, celi članki itd. Takšnih in sličnih sredstev, ki jih tu niti naštevati ne moremo, je več tisoč, vsa pri nas niso uporabljiva, glavnih pa se bo naša trgovina, industrija in obrt morala pričeti posluževati v mnogo večji meri kot doslej, ker utegne sicer priti čas, da bomo s forsirano reklamo zmanj skušali iznova pridobiti trge, izgubljene vsled lastne konservativnosti.

Dr. Konrad Šmid, insp. v glavni direkciji carin:

Naša dosedanja carinska politika s posebnim oziranjem na razvoj naše industrije

Svetovna vojna, ki nam je kot najdragocenejši aktivum prinesla naše toliko zaželeno osvobodjenje in ujedinenje, je v gospodarskem oziru posebno glede bivše kraljevine Srbije vplivala naravnost uničujoče, ni pa prizanesla v ekonomskem pogledu niti osvobojenim pokrajinam, katerih nikdar ni prestopila sovražnikova noga. Večletna okupacija je bogato Srbijo izčrpala do skrajnosti, po zmagovitih predoru solunske fronte pa je umikajoči se sovražnik kar najtemeljitejši uničil še vse ono, kar je v dobi okupacije iz lastne koristi in potrebe popustil nedotaknjeno. »Nove pokrajine« pa so ob prevratu bile izčrpane od večnih rekvizicij, kar jim

je še ostalo, se je vporabilo pri reurnih ekspedicijah soške armade in za prvo potrebo v ekonomsko neproduktivni prevratni dobi.

Vse pokrajine naše nove kraljevine pa so ob prevratu trpele na splošnem pomanjkanju vsakdanjih potrebščin, posebno onih, ki jih je vojna proizvajala samo za vojno upravo, kateri je dobavljala tudi vse sirovine in pomožni material, ki je ravno tako tudi bil monopoliziran za vojne potrebe.

S prevratom so trenutno usahnili vsi viri glede dobave teh sirovin in vsega ostalega za produkcijo potrebnega materiala. Za industrijo, ki je vsled tega deloma morala ustaviti obrat, so nastopili novi momentani prav neprijetni časi. Moralo se je misliti na dobavo vseh industrijskih potrebščin iz inozemstva, ker pa z ozirom na takratne železniško-prometne in trgovsko politične razmere ni bilo baš lahko.

Kmalu na to se je pojavila še nadaljna težkoča v tem, da je v začetku aprila 1919. bila razširjena na celo državo veljavnost carinskega zakona in zakona o splošni carinski tarifi bivše kraljevine Srbije, ki že z ozirom na spremenjene ekonomske razmere v novi kraljevini ni mogel zaščiti vsem potrebam domače industrije. Uvozna carinska tarifa bivše kraljevine Srbije je namreč v množično vsehobvala še fiskalne

ne za razne industrijske potrebščine, dasi se tako blago v bivši Srbiji ni produciralo. V kraljevini Srbiji je to bilo mogoče, ne da je radi tega trpela industrijska produkcija, ker je srbska industrija uživala posebne in specialne olajšave, (n. pr. carinsko in davčno osvobodjenje, prevoz po znižanih železniških tarifih itd.) po specijalnih zakonih, ki so veljali gotovo dobo let, ki pa so za to dobo derogirali veljavnost carinske tarife za dotičnega industrija.

Prva in temeljna naloga vodilnih organov v carinski politiki je torej bila: akomodiranje uvozne carinske tarife na novo nastale ekonomske razmere s posebnim oziranjem na nujno potrebo obnovitve zemlje. Seveda so merodajni krogi to obnovitev razmišljali prvenstveno iz lastnih sredstev, t. j. z domačo produkcijo, v kolikor so zato dani pogoji. V to svrhu se je že v septembru 1919. industrijem, obrtnikom in poljedelcem dovolila carinska svoboda pri uvozu raznih strojev, aparatov, orodja in drugih priprav, olj, bencina, premoga, sesal in mostnih tehnik, dalje raznih sirovin in polizdelkov za predelanje, kemičnega pomožnega materiala, raznega stavbnega in instalacijskega materiala za električna, tvorniška, plinska in vodovodna podjetja, končno tračnic, skretnic, vagonov, vago-

netov in drezin za razne vrste železnice. Istočasno so se dovolile carinske olajšave s porabo minimalne carinske tarife na razni material, ki se svoečasno še ni izdeloval v zadostni množini v naši kraljevini, ki pa je bil potreben za obnovo industrije in zemlje. Vse te olajšave so z malimi izpremembami še danes v veljavi in se z njimi prav izdatno okorišča posebno slovenska industrija.

Vspešen vpliv omenjenih carinskih olajšav se je kmalu izkazal v razvoju domače industrije. V ugodni vojni konjunkturi nakupičeni domači kapital v naših podjetjih se je po večini zamenjal z domačim, nezatna podjetja, ki so doslej komaj živovarila, so se razširila v moderne tehnično dovršene tovarne, ustanovile so se popolnoma nove panoge industrije, skratka, slovenska industrijska podjetja so rasla kot gobe iz tal, dasi so temu mogočnemu poletu nasprotovale prirodne posledice svetovne vojne: Nesigurna konjunktura, pomanjkanje in otežana nabava sirovin in pomožnega materiala, posebno premoga večje količine in kalorične vrednosti; neutrejeni železniški promet (posebno pomanjkanje lokomotiv in vagonov), komično pomanjkanje kvalificiranega osebja.

Kmalu — že koncem 1919. leta — se je tem na razvoj industrije neugodno vplivajočim faktorjem pridružila še inozemska konkurenca in devalvacija valut v naših sosednjih državah, ki so že ob prevratu razpolagale s tehnično dovršenejšo industrijo in ki so vsled tega in pa vsled devalvirane valute zmogle cenejšo produkcijo. Vse to je povzročilo velikanski priliv inozemskega blaga v našo državo. Nastala je torej prav resna in težka situacija za domačo industrijsko produkcijo. To resno stanje je tudi dalo povod, da se je začelo definitivno razmišljati o izpremembi splošne carinske tarife v zaščitnem smislu. Rezultat intenzivnih razprav »Gospodarskega sveta« v Beogradu, kateremu so prisostvovali tudi zastopniki vseh panog domače industrije, je bila nova uvozna tarifa, ki je dne 16. julija 1921. stopila v veljavo. Prvotni načrt te tarife je bil sicer zasnovan na načelu absolutne zaščite industrije z neprimerno visokimi carinskimi postavkami, ki bi naj v vsakem oziru onemogočile dotok inozemskega blaga v našo državo. Toda na ta način zaščite domače industrije iz umevnih razlogov ni mogla pristati vlada ter je definitivno revidirana uvozna tarifa bazirana na sistemu zmerne »vzgojne« carinske zaščite, tako da je še vedno v gotovi meri omogočen dotok inozemskega blaga. Sistem vzgojevalnih carin sili namreč domačo industrijo, da se z ozirom na inozemsko konkurenco

Naša grafika

»Umjetnost«, almanah za slikarstvo, grafiku i skulpturo, VI. svezak, je pravkar izšla in prinaša šest izvornih lesozov slovenskih avtorjev. V jugoslovenske umetniške razstave v Beogradu in dve reprodukciji. Književna priloga vsebuje članke St. Strahinčiča: »Sa V. jugoslovenske umetniške izložbe u Beogradu«, M. D. Gjurčić: »Grafika na V. jugosl. izložbi«, Gj. Čutuković: »Proletni Salon«, Pavle Lagarić: »Lada beogradska i zagrebačka«, Aronet: »Pregled beogradske štampe o V. jugosl. umjetničkoj izložbi«.

Naši grafiki kljub vsem zaprekan in težkočam hrabro vztrajajo na svoji poti: propagirati umetnost in širiti razumevanje zanj s pomočjo grafičnih umetniških del, ki so povprečniku bolj dostopna. Nova številka je bolj drobna od prejšnjih — zakaj to? Mari je to začetek koncep? Škoda bi bilo »Umjetnosti«, če bi se ne mogla držati dalje, prepričani smo, da bi mogla zasnovana na širši podlagi postati prvovrstna umetniška revija, seve s časom, ko bi se krog naročnikov ustalil.

Mlada absolventa dunajske grafične šole, Slovenca Rajko Šubie in Karel Poljanec sta zastopana na prilogah, vsak z enim lesozom. Šubie bo dober risar, zdi se, da se je učil pri Liebermannu. Njegova »Jahača« očituje, da precejšnje obvladovanje risarskega znanja in še posebej lesozorne tehnike; tudi umetniškega okusa avtorju ne primanjkuje. To so dobri začetki. »Hajduki« Karla Poljanca so še malo trdi; Avguste Santel »Istrski motiv« je dekorativen, čeprav tehnično še ne toliko siguren, boljša sta Čotičeva »Solčna pokrajina« in »Gozdni motiv« Loizeta Zagarja, ki se

tudi šele predstavlja javnosti. Njegovo delo vsebuje dekorativne vrednote. Zagar morda ne misli ostati samo vinjetist. M. Gjurčić je objavil to pot motiva iz »Livarne v Zagrebu« v lesozoru, ki je gotovo boljši, kakor stvari, ki jih je pokazal doslej.

Kar se pa tiče teksta, bi imeli k izvajanjem S. Strahinčiča v njegovem članku »Sa V. jugosl. izložbe v Beogradu« nekaj pomislekov. Predvsem se v resnih člankih o umetnosti ne bi smeli citati odlomki kakor: »je ponešto otrovan modernizmom« itd. Kdor se ne strinja z modernom, komur se ne ljubi z duhom časa naprej, naj sodobnim umetnikom ne očita »modernizma«, še bolj pa, ta naj ne piše o moderni umetnosti, ker je ne razume in ji z zastarelimi predsodki dela krivico. Poleg tega piše Strahinčič o ljubljanskem »Klubu Mladih«: »Sve su to umišljene veličine, koje smatraju za uvredu, ako im ko štogod loše kaže o njihovoj umjetnosti.« Tako se resne kritike ne pišejo, najsi je trditve še upravičena ali ne. V podrobnosti tega članka se ne bomo spuščali. Z eno besedo: Kolegij naj bi prihodnjič oskrbel za književni del kaj boljšega, res strokovnih ocen itd., ne pa zbirk neutemeljenih subjektivnih mnenj ljudi, ki se jim ne ljubi živjeti se v predmet. V ostalem »Umjetnost« toplo priporočamo v nakup. Stane 15 Din.

Sodobna nemška grafična obrt

Stopnja nemškega knjižarstva je pri nas vobče dobro znana, produkcija in konsum nemških knjig tudi. Knjiga je v nemškem narodu tisti činitelj, ki je Nemce vzgojil z vsemi vrlinami, napakami in grehi. Nemška knjiga je samreč

politični, gospodarski in kulturni mislonar.

Pred vojno so bili Nemci glede knjižnih izdaj, naklad in opreme skorajda nedvomno prvi na kontinentu. »Made in Germany« je v tem oziru veljala knjižnemu trgu pred ostalimi granami produkcije. V knjižnem pogledu so Nemci korakali z velikimi stopinjami dalje, Angleži, Francozi, Skandinavci in Italijani so stali za njimi precej daleč v ozadju.

Svetovni vihar je tudi nemškemu knjigotštvu prerahiljal kosti in stresel drobovje. V primeri s predvojno tekmo v knjižnji proizvodnji je danes Nemčija poltačena. Predvsem je padel na nižje nivo nemške knjige, pa tudi naklade so se skrdile dovolj izdatno. Predvojni vsaj boljše dela, zlasti prevodno književnost so po prevratu 1918. zadušile neštete plitke brošure, maloverdno slovstvo, povprečno znanstvo. Skratka: nemška povojna depresija se zadnja leta očituje ne le v politiki, ekonomiji, zlasti financah, marveč tudi v kulturi in pri vseh onih faktorjih, ki jo grade in držijo na ramah.

Ko sem letos spomladl potoval v Nemčijo, sem se posebno veselil, da mi bo poleg drugih ostalih nemških zanimivosti dano poznati sodobno stanje nemške grafike, zlasti tiskarske tehnike. Tekom mnogomesečnega bivanja v Lipskem, srca nemškega knjižarstva, sem imel dovolj priložnosti pronikniti v marsikaj, o čemer sem si želel pojasniti. Prepričan sem se tako na lastne oči, da nemška grafična obrt vzhle vsem nedostatkom in posledicam vojne stoji še vedno dovolj visoko in da je še vedno lahko vzgledna tudi za Švitarje in Francoze, ki bi v tem oziru zadnja leta Nemce radi prekosili in pokosili.

V Lipskem obstoja poleg »Deutsche Bucherei«, nekake vesoljne bilance nemškega knjigotštva, tudi »Buchgewerhaus«, ki ima nač bolj praktične nego re-

prezentativne namene. V tem poslopu se nahaja permanentna razstava nemške grafične obrti. Obiskal sem te prostore večkrat. Posebnih izprememb od časa do časa v njih nisem videl, toda kljub temu sem se vedno z nezmanjšanim interesom vrnil v te sobane in dvorane. Zlasti zanimivo je bilo sodobno opazovanje sodobnega plašča nemške knjige v primeri z opremo knjig drugih narodov.

V grafični obrti proizvajajo Nemci še vedno dobro in solidno. Papir jim dela sicer težave, vendar jih ne stiska tako kot nas na jugu. Tehnični pripomočki za izgotavljanje grafičnih izdelkov so povoljni in zadovoljni. Z njimi lahko konkurirajo če ne v vsej, vsaj v Srednji Evropi. Njihovi tiskarski stroji so sprejemljivo blago. Bodisi, da je v teh časih njihova trpežnost nekoliko pohabljenja in oporečna, človeka naše vrste morejo vzlic temu zadovoljiti. Cinkografija in litografija sta dobri. Barvotisk na posebne vrste rotacijah novega tipa zadovoljuje. Linotipi so praktični in okusni ter so opremljeni s kombinacijami črk vseh vrst in razne velikosti. Interesantne so sestave črk razne velikosti potom vrst iste dolžine, širine in višine. Pri nas taki stroji menda še niso v rabl.

Stalna razstava v »Buchgewerhausu« obsega tehnične pripomočke v grafični obrti le do polovice, drugo polovico tvorijo vzorci, ki nazorno predočujejo delo tiskarske grafike. Ti vzorci so ponekod kaj zanimivi. Zlasti dvo- in večbarvni tisk je čeden. Videli sem v teh oddelkih izredno okusno prirejene knjige vseh vrst in stopenj, celo kitajskih foliantov, imitacij starih biblij in drugega je bilo za vsako oko na izbiro. Letaki so enostavni in okusni. Diletantske ornamente je na njih malo ali nič. Knjige so po formatih, naslovih in tekstih priključive, posebno se v tem pogledu odlikuje pesniška literatura. Žal je primere

teh produkcij skoraj nemogoče spraviti čez nemško mejo, izvoz knjig iz Nemčije je pod vijakom monopola, ki od dne do dne bolj pritiska nanj. Ako je ta odredba nemškim knjigam v prid, je drugo vprašanje, ki ga je obravnavati z drugega ne go kronstovskega stališča nemške grafične obrti. Summa summarum: razstav v »Buchgewerhausu« si je vsekakor vredno ogledati, iz nje se človek vedno nekaj nauči in vidi, kam hitijo drugi, kaj stojimo mi.

V Lipskem so posebni tečajji za strokovno izobrazbo stavcev, zlasti meterjev. Moja sodba je, da bi tudi mi morali tjakaj poslati kakšnega človeka, da vidi svet ne le od zunaj, ampak tudi na znotraj.

Zunanja oprema knjig je pri nas še jako primitivna. Ne more se sicer trditi, da na tem polju zadnja leta nismo napredovali. Toda, kaj je ta naš relativni napredek v primeri z absolutno razino knjig pri takem narodu kot so Nemci? Nemci so organizatorji, praktiki, oni znajo življenje zgrabiti z one plati, kjer reagira.

Treba se je pri nas polagoma sprilazniti z resnico, da publikacije ne prikupljajo le po vsebini, temveč tudi oblikovno. Estetičen užitek dobre in koristne knjige je v tem slučaju zvišan in vpliva tudi na bralca dvostransko.

Sem mnenja, da bomo v bodoče morali na zunanost in opremo knjig še bolj paziti nego zadnje čase. Slednjic je tudi čas, da že enkrat zlezemo iz definskega krila na knjižnem polju. Naloga vseh, ki knjige pišejo, zalagajo in izdajajo bodi ne le etična, temveč tudi estetična. Marsikateri publikaciji, ki sicer ostane neopažena, pa je v bistvu dobra, solidna, trezna, pametna, grafika lahko pomaga na višek ter tako spoji dobro z občekoristnim.

Viator.

redno bolj in bolj spolnijuje v tehnikah in metodi produkcije, tako da čim prej postane sposobna za inozemsko konkurenco ali da jo vsaj izrine z domačega trga.

Revidirana uvažna tarifa predvideva samo maksimalne in minimalne carinske postavke. Maksimalne se uporabljajo na blago iz nepogodbinih držav, minimalne pa na blago iz pogodbinih držav. Dosedanje pogodbenne postavke so izgubile veljavo. V splošnem delu so razen tega predvideni še posebni carinski dodatki na uvozno blago iz držav z devalvirano valuto in pa na blago iz držav, ki favorizirajo uvoz njihovih blaga v našo državo potom dumpinga ali z eksportnimi premijami. Vendar pa te odredbe do danes še niso bile praktično uveljavljene, ker trg ni bil krit. V neposredni zvezi z omenjeno revidirano uvozno tarifo je takozvana luksuzna taksa, ki datira v sedanji obliki od januarja 1921. in ki se v fiksiranih zneskih, ki predstavljajo do 10 odstotkov od vrednosti, plačujejo na ono uvozno inozemsko blago, ki je zares luksuzna ali pa, ki za naše konzumente ne predstavlja predmeta vsakdanjih potreb. Tudi luksuzna taksa je carinski dodatek, ki se plačuje samo na inozemsko blago in ki ni predvidena za blago domače produkcije, vpliva pa kot važen zaščitni faktor za našo domačo produkcijo.

Omenjeno še bodi, da je v mesecu juliju t. l. domači industriji bila dovoljena še nadaljnja olajšava, ki obstoja v tem, da se na luksuzno blago, ki ga uvozijo naši industriji in ki je namenjeno za predelavo, oziroma produkcijo, pod gotovimi pogoji in kautelami, plača samo polovica določene luksuzne takse. Neugodno so v gotovem oziru vplivale v posameznih panogah naše industrije uvozne zabrane luksuznega blaga. Tu nam je pred vsem omeniti prvo uvozno zabrano od marca 1920, ki je bila absolutno preobsežna in ki je vsebovala tudi blago, ki ne samo, da ni luksuzno, marveč je celo bilo za obnovo zemlje skrajno potrebno. Splošno znane so tudi nepravilnosti in posledice, ki so vsled tega nastale in ki so povzročile ne samo veliko nevoljo v industrijskih in trgovskih krogih, marveč delovale celo škodljivo v razvoju našega ekonomskega življenja. Interesantno je pa omeniti, da je baš prva uvozna zabrana pospešila že ital precej razvito tihotapstvo in da je v enem naših večjih mest bilo za časa zabrane več luksuznega vihotapljivega blaga (svile), kot pa pred zabrano. Naravno je, da je pri tem tudi državna blagajna izgubila svoje carinske dohodke, domača industrija pa je po visokih cenah morala kupovati tako blago od tihotapcev, če je hotela vzdržati svojo produkcijo. Dosti ugodnejša je bila druga — in upajamo tudi zadnja uvozna zabrana luksuznega blaga — v marcu 1922. Vendar tudi ona ni vplivala polnovolno in blagodejno in že se je ponovno pričelo razvijati tihotapstvo, dokler se uvozna zabrana na zahtevo narodne skupščine s 1. julijem t. l. ni zopet ukinila. V splošnem uvozne zabrane v času po vojni niso na mestu. Materializem, ki je najbolj značilen pojav, je rodil elemente, ki skušajo neglede na splošne državne interese izkoristiti vsako priliko v svoj prid. Če še vpoštevamo neurejene razmere v naši upravi in silne pomankljivosti v obmejnem prometu, ki so zopet posledica deloma še ne določenih državnih mej in nepopolne organizacije obmejne službe, moramo uvideti, da so ti faktorji v zvezi z moralo po vojni morali roditi obsežno tihotapstvo. V splošnem pa moramo priznati, da je uvozna carinska politika, vsaj kolikor se nanaša na razvoj in napredek industrije, pokazala sistematično in kontinuiteto. Razvoj ki nam ga je predstavila naša domača industrija na lanskem velesejmu v Ljubljani in pa njen imponantni napredek — tako glede obsega kakor tudi kvalitete produkcije — na letošnjem velesejmu nam dokumentira, kako nedvomno pravilna je bila v principu načrtana smernica carinske politike z ozirom na našo industrijo. Statistika našega uvoza v zadnjih dveh letih nam nudi jasne podatke, koliko se je uvozilo najmodernejših strojev in aparatov in kako dovršeno se je v tem nemirnem kratkem času spolnila tehnika in metoda naše industrijske produkcije.

Manj stabilnosti in sistema moramo žal ugotoviti v naši izvozni carinski politiki. Ne samo, da je večno lansiranje in spreminjanje izvoznih carinskih postavk, ki so namesto po vrednosti določene specifično in — razen tega še v srebru namesto v zlata, stvarjalo nesigurnost v izvoz-

ni trgovinski konjunkturi, kakor tudi nepotrebne nepravilnosti in težave izvoznikov in s tem izpodkopavalo naš ugled v inozemskem trgovskem svetu, temveč je tudi sam sistem izvozne politike bil napaden. Spočetka najdemo sistem vezane trgovine s posrednimi izvozniki, na to centraliziranje skoro vse izvozne trgovine v „Centralni upravi“, potem zopet kontingentiranje izvoza po izvoznih predmetih in posameznih pokrajinah. Šele izvozna tarifa z dne 27. septembra 1921 nam je v tem pogledu vendar dala trdnjše in enotno podlago. Niti ena izmed omenjenih izvoznih carinskih tarif pa ne garantira zaščito interesov domače industrije. Znano je, kako so se morale boriti posamezne panoge naše industrije, da so dosegle prekinjave izvoznih carin za svoje industrijske proizvode, ki so ležali nakopičeni v skladiščih, ker vsled izvozne carine niso mogli na inozemsko tržišče. Dočim so se vzdržavale z vso vehemenco izvozne carine na gotove proizvode, so se sirovine, potrebne za določene industrije obremenjemale le z neznatnimi izvoznimi carinami, ali pa so celo dobile svobodno pot v inozemstvo. Karakteristična je v tem pogledu izvozna tarifa z dne 27. septembra 1921, v kateri je n. pr. na predelani les odrejena precejšnja izvozna carina, dočim je za sirovine predviden svoboden izvoz brez carine. V splošnem se mora omenjena izvozna tarifa z ozirom na zaščito industrijskih interesov karakterizirati kot najmanj ugodna, ker dopušča izvoz brez izvoznih carin ali pa le z neznatnimi izvoznimi carinami skoro vseh sirovin, ki so naši industriji nujno potrebne. Tako so n. pr. znani slučaji, da je mnogo našega sirovega blaga za mal denar odšlo v inozemstvo, odkoder ga je naša industrija — seveda v pošteno zdravi valuti — morala nazaj kupovati.

V tem oziru je ustvarila remeduro šele najnovejša izvozna tarifa z dne 17. julija t. l., ki z znatnimi pozneje še povišanimi izvoznimi carinami za držuje v zemlji vse sirovine, ki jih lahko predelajo domača industrijska podjetja. Na ta način je dosežena v narodnem gospodarstvu dvojna korist: Iztrgano je na eni strani iz prekupevalskih rok to dragoceno blago, za katerim hlepi vsa inozemska trgovina in industrija, in je s tem po navadnih cenah domači industriji zagotovljena nabava teh sirovin v domači zemlji, na drugi strani pa je s tem prišteden denar za nabavo takega blaga, ki se v današnjih časih zlasti v inozemstvu le težko nabavlja. Na eni strani torej cenejša domača produkcija, na drugi strani prihranek napram inozemstvu, kar je samo v prid naši trgovinski bilanci.

Žal, da se to načelo ni moglo uporabiti za vse naše sirovine. Važna panoga naše mesne in klavnične industrije n. pr. je vsled izvoznih carin na živa goveda in svinje obsojena na brezdelnost. Bati se je, da se bo ta smer nekake veleagrarne politike svojodobno bridko maščevala. Recimo, da se v naši državi pojavijo številne živinske bolezni in da se nam zapre pot za živo živino na inozemsko tržišče. Ker ne bo pri nas razvita klavnična in mesna industrija, bo za naše agrarne producente morala naravno nastopiti kriza, iz katere bo težko najti izhoda. Nizke izvozne carine na živino so tem manj upravičene, ker glavni dobiček ne gre v prid domačemu producentu, marveč le kupcu, ki je v pretežni večini inozemec. Ravno tako bi povišane izvozne carine ne zmanjšale dosedanjega izkupička producentov, marveč bi šle na breme edino le kupcu, ki bi moral oddajati državi znaten del svojega dobička v obliki povišane carine.

Če bo danes naša domača industrija v izvozni carinski politiki dosegla oni interes in zaščito, ki bi jo po svojem razvoju in delovanju v polni meri zaslužila, potem si je na tem deloma kriva tudi sama. Pomankanje enotne in osrednje organizacije in reprezentacije ji onemogočuje intenzivnejše sodelovanje pri vprašanjih, ki se nanašajo na carinsko politiko in ki spadajo v interesno sfero industrije. Tako je n. pr. v izvozni politiki dosedaj bilo najvplivnejše izvozno trgovstvo, ki je prav dobro organizirano in ki je umelo za interesirati mnoge odločujoče činitele v zmislu svobodne izvozne trgovine. Jasno je torej, kako nujna in važna je čim skorajšnja osrednja organizacija. Najpoklicanejša za brezovtorjenje take organizacije je združenje Zveza industrijcev v Ljubljani, ki reprezentira največji del naše celokupne industrije in ki je s svojim dosedanjim organizatornim delom

pokazala zato tudi svojo sposobnost. H koncu še nekaj. V javnosti se mnogo govori in piše o težavah in nepravilnostih, ki jih naši industriji s svojo administracijo baje povzroča carinska uprava. Res je, da niti carinska uprava še ni na višku administracije, ali baš v pogledu industrije treba ugotoviti, da je mnogokrat ona sama kriva, če ima nepravilnosti. Važne in načelne predpise, ki so objavljeni v „Službenih Novinah“, v „Uradnem listu“ in redno tudi v „Jutru“, je treba zasledovati ne pa enostavno prezreti. Nevednost škoduje. Ti predpisi ne poznajo popuščanja ali izjem, če nečemo postati afrikanska zamorska država. Držati se morajo teh predpisov tako carinski organ, kakor stranke, sicer nastajajo pogosti zastoji pri carinskem odpremanju blaga in nepotrební stroški. Prva dolžnost vsakega našega industrijskega podjetja je, da vestno zbira vse carinske predpise in se po njih tudi ravna. Pisnu so znani slučaji, da velike industrijske firme niso bile informirane o važnem odloku št. 611.602 od 22. septembra 1921, ki je objavljen v „Uradnem listu“, dasi bi jim moral biti ta odlok pravi „vademecum“ v njihovem lastnem interesu.

Z ustanovitvijo oblasti priče brezdvomno prav kmalu tudi decentralizacija carinske uprave, ki bo zlasti slovenskemu in hrvaškemu industrijskemu svetu omogočila naglo informacijo. Tudi se bo v oblasti definitivno in mnogo uspešnejše organizirala carinska služba na meji in v notranjosti.

Panoge domače industrije

Ivan Vogelink,
ravnatelj zavoda za žensko
domačo obrt:

Cipkarstvo

Jako važna panoga domače obrti je cipkarstvo, katero donaja pridnim rokam žen in deklet v mnogih gorenjskih vaseh posebno v zimskem času med šaljivim govorjenjem in zabavnim petjem prijetno delo, ki daje dober zaslužek. Naše gospodinje vedo dobro ceniti vsak dinar, katerega si s poštenim delom zaslužijo posebno v sedanjih časih, ko vsled velike draginje povsod primanjkuje denarja, ter so vesele, ako morejo sebi in svoji družini nabaviti na lahek način obleko in obutev.

Naše tako zvane »drijske čipke« so

svetovno znane, morajo biti iz pristnega lanenega sukanca, ker le tako obstanejo desetletja v formi neizpremenjene in se dobro perejo in likajo. Vsaka drugo tivo, ki ni iz lana, je slabo in malo trpežno. Seveda morajo biti vse čipke lepo in pravilno narezane; učiti se je treba novih vzorcev, katere svetovni trg zahteva in jih boljše plačuje. Zato pametne žene pošiljajo deklice v čipkarske šole in jih tudi same obiskujejo, da se čipkanja do dobrega naučijo.

V Ljubljani se bo letos poučevalo čipkanje na Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt, Turjaški trg št. 6/II. Poleg tega se bodo učile tudi druge tehnike: šivane čipke, belo pisano vzenje, toleda, filet, biserna dela in lasne mrežice. Vse to daje dober zaslužek.

Domače tvrdke na sejmu

ALOMA COMPANY DRUŽBA Z O. Z. V
LJUBLJANL

Kakor je že najširšemu trgovskemu svetu in ostalemu občinstvu znano, je Aloma Company naše največje domače reklamno in anononno podjetje. Poznano že iz lanskega sejma, kjer je vodila velik del domače in inozemske reklame v našem mestu, je posvetilo ves svoj trud tudi na letošnjem sejmu tej važni panogi gospodarskega življenja. Družba je letos pokazala na sejmu množico letakov, izdelanih od domačih umetnikov, kakor Muc-krema tvornice Vulkan, Hubad klavirji, Gazela mlo itd., kateri letaki so izdelani na podlagi najvažnejših principov reklame vede. Tako je poizkušala družba privabiti na reklamno polje domače specialiste-slikarje, ki jih naš slovenski svet doslej še ne pozna v domačem mestu.

Od lanskega sejma pa do letošnjega je družba razširila po mestu svoje inkisoke in table, tako da pripada njej 90 odstotkov vseh plakaterskih prostorov v Ljubljani. Družba je stopila v zvezo z vsemi največjimi reklamnimi podjetji na kontinentu in more preskrbeti vsakomur pocestno reklamo v katerikoli mestu naše države ali v inozemstvu.

Najvažnejši oddelki omenjene družbe je pač anononni oddelki. Družba posreduje in zbira oglase za vse tu- in inozemske časopise, oskrbuje prevode oglasov v druge jezike na lastne stroške in skrbi, da se oglasi priobčujejo popolnoma v zmislu želj stranke. Svoji stalni klijenteli nudi družba posebne ugodnosti. Informira jih o vsakem napredku na reklamnem polju, ki ga najdemo pri velikih podjetjih, obenem jim rezervira tako pri anononiranju, kakor pri plakatiiranju, najboljše prostore in vse druge možne vrednosti.

Posebno poudarjamo na tem mestu, da oglasni, naročeni direktnim potom v upravnih listih, niso prav nič cenejši. Za svoj trud je namreč družba plačana od listov s popustom, ki ga dajejo upravnistva listov samo anononim podjetjem, katerega pa ne more dobiti stranka sama, če noče upravnistvo kršiti svojih pogojev. Seveda obstojajo za večkratno inseriranje veliki popusti, vendar te popuste dajejo upravnistva listov tudi družbi. Stranka, ki anononira potom Aloma Company, pa prejme za to pri družbi vse točne informacije, natančne proračune, vsa korespondenca se opravi za stranko brezplačno in skusa se ustreči vsakomur v vsaki možni želji.

Aloma Company, družba z o. z. v Ljubljani, je danes v vseh reklamnih strokah vpeljana in specializirano podjetje. S sodelovanjem domačega kapitala bo družba razširila svoje delovanje po celi državi in bo v teku prihodnjih let postalo podjetje, na katero bo naše mesto lahko ponosno. Kot domače podjetje je priporočamo vsem interesentom.

PARFUMS DRIAY, PARIS-LJUBLJANA.

Tvrdka Driay (inf. V. Nikolič), kraljevski dvorski dobavitelj, je v paviljonu J, št. 407, razstavila dehtebe svoje izdelke, v najstrožji kemični analizi dosegaajoče večino francoskih izdelkov. Zato se po vsej pravici imenuje Parfumerie des fleurs de France. Kakor je plakarna reklama te tvrdke vzbudila pozornost vsled svoje lahne francoske domišljije, tako vzbujajo še večjo pozornost izdelki tvrdke. Ni čudno, da je baš ona zato dobila na sejmu največ naročil in da krije večino domačega trga, obenem pa še tudi poseza v inozemstvo. Pri nas se bo res smelo v malih rokah Partout Driay — toulours Driay.

v vseh barvah, mast za usnje, priporočljivo posebno za uporabo v premogokopih, ter izborno čistilo za kovine. Ker podjetje v Ljubljani vsled pomanjkanja obratnih prostorov ni moglo zadostiti vsem naročilom, se je preselilo v Šmarje pri Grosupljem, kjer mu je omogočeno izdelovanje v taki meri, da zadosti vsem zahtevam naše države in tudi eksportu.

AND. JAKIL, TVORNICAR KOŽ IN ČEV.
LJEV V KARLOVCU.

V sejskem paviljonu I, mesto št. 386, so bili razstavljeni podplati, rjava kravja koža, boks in ševro usnje, črno in rjavo, in končno moški in ženski čevlji v raznih oblikah. Posebno opozarjamo na te zadnje imenovane izdelke. V to svrbo je tvornica zgradila pred dvema letoma pod najtežjimi razmerami veliko in najmoderneje urejeno tovarno za čevlje, katere produkcija znaša 600 do 800 parov dnevno. Ne šteje ne truda ne stroškov glede prvovrstnih strokovnih delavcev in mojstrov, kakor tudi prvovrstnega materiala, je tvrdka v tem razmeroma kratkem času svoje izdelke glede okusne oblike in elegantne izdelave tako popopnila, da se lahko meri z najboljšimi inozemskimi izdelki, a domače po soglasnih sodbah (n. pr. zagrebške »Riječi« od 5. septembra t. l.), celo prekašajo. Tudi v Ljubljani je izredno elegantna oblika in očitna solidnost Jakilovih izdelkov vzbudila občo pozornost. »The Nabob Show« ima vse lastnosti prvaka jugoslovenskih čevljev.

TVRDKA FRANC LUBAS IN SIN
IZ CELOVCA.

Menda ga ni ljubitelja harmonike, ki bi ne poznal te tvrdke. Naše kmetsko ljudstvo, pa tudi mnogi meščani, poznajo to izdelovalko pristnih kranjskih harmonik, ki obstoja že 40 let.

Lepi, prvovrstni izdelki vzbujajo občo pozornost. Posebno, kadar mladi gospod Robert Lubas koncertira na iznajdbi svojega očeta, takrat se zbere okoli njegovega paviljona dosti poslušalcev. Izdelki so do malega že vsi razprodani, z novimi naročili pa je tvrdka preskrbljena do prihodnjega sejma.

FARMACIJA M. LEUSTEK.

Na domačem trgu so prav dobro vpeljani tudi kozmetični izdelki Leustekovi. Mladi podjetni magister se s svojo zobno pasto, ustno vodo in zobnim praškom lahko postavlja v isto vrsto s katerikoli inozemskim konkurentom. Kdor pozna te izdelke, jih več ne pusti. Kemična analiza ti pove, zakaj: Tuje ustne vode imajo le do 60 odstotkov alkohola, Levstikova »Melusina« pa nad 90 odstotkov! Zato Melusina — hip hip huraj!

»TRIBUNA«

Tovarna dvokoles in otroških vozčkov, ustanovljena pred 25 leti v Gorici, se je med vojno preselila v Ljubljano, Karlovska cesta 4. Podjetje se je tako razvilo, da pošilja svoje izdelke že po vsej naši državi. Svoje izdelke je razstavilo na sejmu v paviljonu F 152. S solidnim blagom prekaša že inozemske proizvode. Podjetje se bo še razširilo za izdelavo kolesarskih potrebščin, kakor: blatnikov, krmil, obrobov in sedel. Ker je podjetje narodno, mu želimo mnogo uspeha.

Mariborska obrtna razstava

Dr. Avg. Reisman:

Kmečka koč

(Razstava domače obrti in narodne obleke.)

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru se je razvila tekotom priprav iz prvotne obrtne v lepo harmonično sliko narodnega dela, hotenja in kulture. Poleg okusnih izdelkov slovenskih obrtnikov pa vabijo oči umetniško razporejene cvetlice.

Pred paviljonom razstavljenih vinskih kapljic, na katere je naš narod tako ponosen, pa stoji še lepša priča umetniškega pojmovanja slovenskega preprostega ljudstva: obrtniki so postavili krasno kmečko koč po načrtu, ki ga je posnel prof. Žmitek točno po neki koči v Kapehah (Podvinje) pri Brežicah, kjer so se takšne kočje še precej ohranile. V večjem številu jih je opažati pri hrvaški meji.

Notranjo opremo koč je prevzelo mariborsko žensko društvo, ki je svoje težko nalogo, zbrati po kmečkih domih izvirne ostanke narodne opreme, skrbno in uspešno izvedlo. Članice društva so pridno nabirale po vseh kotih Slovenije, posebno iz najbližje okolice Maribora so nabirale toliko narodnega blaga, da se oko že te skromne razstavitve nasiti.

Iz veže pridemo na levo v »veliko hišo«, ki je skoraj natrpano polna, kot pri pravem dobrem gospodarju. Nasproti vratom stoji velika poslikana omara iz leta 1728. od Marije Snežne (pri Čmureku). Kot krasijo steklene podobne, pod stropom pa plava med kronami originalni stekleni »Sv. duh« iz Savinjske doline. Za omaro so postavili visoko posteljo, krog nje pa pravi muzej: izrezljano skrinjo od Velike nedelje, klovrat s predvidom, domačo volno in lan na steni, s trama viši stara gospodarjeva obleka, v kotu je zelena peč iz Savinjske doline, polna domače ropotije, pri vratih pa dolgi črni molek z »žegnano vodo«.

Iz veže pridemo naravnost v kuhinjo z veliko zakajano pečjo, kjer bo večina gotovo prvič videla »kokrski klobuk ali klobasnico«, ki jo rabijo še sedaj v Savinjski dolini, kadar si hočejo privoščiti pravo »orato«. V skledniku je polno gli-

naste posode, katero so okusno poslikale z narodnimi motivi gojenke gospe Ašičeve in gđ. Levstikove na obrtni in meščanski šoli. Poudariti je hvalevredno delo teh učiteljic, ki vzbujajo pri mladih zanimanje in razumevanje za umotnost našega preprostega ljudstva.

Najdragocenejša pa je soba na desni strani, kjer so naše dame v »štibelcu« prav okusno in spretno aranžirale skupino narodnih noš in druge narodne obleke. V sredini straži majhen Beli Kranjec krasne peče in kožuščke, vse v pestrih harmoničnih barvah. Ob strani pa stoji v polni opremi narodne noše iz Slovenskih goric, Pohorja, Savinjske doline, Gorenjske in neodrešenke iz Primorja, Zilске in Rožne doline. Po stenah vise med kompletno Korytkovo zbirko narodnih noš, bele peče iz mariborske okolice, Moč, Orehove vasi, Rač, Špečine itd., katere so se torej ohranile pri našem ljudstvu do najnovejšega časa kljub ogromnemu vplivu nemškega življa iz bližnje meje in tujece iz Maribora.

Tudi belokranjskega narodnega blaga, kakor pisanice in drugih tipičnih drobnosti, ki jih je iz pričaznosti oskrbel gospod nadučitelj Račič iz Adlešičev, so dame ljubko natrosile po domačiji. Gospod Račič si je hudo tudi osebno ogledal ter po zaslužnjem pohvalil uspeh nemalega truda.

Hišica nam tonej kaže ljubki slovenski kmečki dom iz polpreteklih minulosti, ki se sramežljivo skriva za zelenim grmovjem. Tudi zunanost je slikana z narodnimi motivi. V njej najde vsakdo kako narodno svetinjo iz svoje ožje domovine. Ko si jo ogleda bližje, vidi, kako daleč smo kljub svojih hvaljenih višji intelligenzi zaostali v svojem estetskem pojmovanju.

Obrtniki so pokazali s postavitvijo te koč veliko razumevanja za idealne smotre. Naj torej sprejmemo kot naše posebne častitke svojega nesebičnega dela našo skromno praznost, ki smo jo izkazali ravno čemu njihovega delu s prvimi podrobnejšim opisom številnih zanimivosti njihove razstave. Občinstvo pa naj ne zamudi ugodne prilike, da vidi kos globoke in lepe duše naših prednikov.

Kako sem prišel k „Umetniškemu gledališču“

Leta 1900 sem služil v Kazanu v eni izmed najlepših malomestnih igralskih družb. Za tiste čase je bilo to mogoče gledališko podjetje. Ta družba je služila približno deset let dvema mestoma, Kazanu in Saratovu, menjajoč vzajemno operno in dramsko osebje vedno za pol sezone. Dramska skupina je namreč začela sezono v Saratovu, operna pa v Kazanu — do božičnih praznikov; po Božiču smo se selili dramski v Kazan in na naše mesto v Saratov je prišla opera. Na čelu podjetja je bil pooblaščenec družbe M. M. Barada, eden izmed najbolj nadarjenih ljudi gledališkega sveta.

Clovek, skoro popolnoma neizobražen, ki je začel gledališko pot kot sel, je postal pozneje prepisovalec vlog, potem rekviziter, pomočnik režiserja, šepetalec in nazadnje odločujoča usoda v svetu malomestnega igralskega gledališča. Nedostatek izobrazbe so nadomestovali pri njem velik prirojen razum, izvanreden gledališki čut in ljubezen do stvari. Znal je pogoditi mlade talente, znal je igralce, ki so bili že na dobrem glasu, predstaviti občinstvu, spoznal sijajno njih dobre ali slabe strani, izbral dobre komade. Seveda je bilo v našem repertoarju mnogo različne šare, neobhodno potrebne v provincialnem podjetju. Vendar so bile vmeš igre, katerih se je hotel naš podjetnik s posebno vnamo, ne varujoč pri tem niti s stroški za opremo, niti s časom za skušnje; in ti komadi vedno dobrega okusa so bili merodajni za vse podjetje. Poslušali smo ga brez opazke. Tudi umetniki najboljšega glasu so se, navdušeni po uspehu, podrežali njegovi volji.

K tej družbi sem prišel leta 1897. Do tega časa sem bil slušatelj petrograjske univerze in kot diletant sem mnogo igral v različnih diletantskih krožkih in klubovih pozornicah. Eno sezono sem bil tudi statist v bivšem Suvorinskem gledališču. In prav za vloge statistik sem bil angažiran tudi tej družbi Barada. Toda takoj prihodnjega leta so me začeli dajati precej odgovorne vloge in v tretjem letu, t. j. v sezoni 1899.—1900., sem bil že skoro prvak družbe. Tistokrat sem dobil vabilo iz Moskve — na Umetniško gledališče. Vabilo je bilo prišlo v drugi polovici sezone, v januarju 1900. O tem dogodku naj govorim podrobneje, ker so se od tega trenutka začeli moji stiki z Umetniškim gledališčem.

Bil sem torej »skoro« prvak družbe. Prvak v pravem pomenu besede nisem bil, ker nisem imel gotove »stroke«. Barada je nikakor ni mogel odločiti, kdo sem pravzaprav: ali »prvi ljubimec« ali »junak-raisoneur«. Za obe te dve »stroki« so bili naši družbi starejši, zaslužni igralci; kljub temu jim je Barada od tega časa vloge jemal in jih poverjal meni. Za prihodnjo jesensko sezono mi je ponudil Barada določeno stroko junaka in najvišjo plačo — 500 rubljev.

Naenkrat dobim januarja 1900. čisto nepričakovano brzojav: — »Ponujamo vam službo v Umetniškem gledališču. Stavite akrajne pogoje.« — Brzojav je bil poslan iz moskovske gledališke pisarne.

O Umetniškem gledališču sem imel takrat zelo meglezne pojme. V Moskvi pred tem nisem bil, in Umetniško gledališče je bilo takrat komaj dve leti staro. Sli-

kal sem sicer, da je v Moskvi nekaj režiser Stanislavskij, da je v nekakem klubu deloval z nekimi neznanimi diletanti in da je pri tem tudi sam igral. Slišal sem tudi neke, da je dramski pisatelj V. Nemirovič-Dančenko, da predava o dramski umetnosti na moskovski filharmonični šoli in da ima učence. Končno mi je bilo tudi znano, da sta si ta dva, Stanislavskij in Dančenko, skupno ustanovila v Moskvi gledališče. Toda kakšno je to gledališče, kaj v njem igrajo, kdo tam igra in kako tam igrajo, o tem nisem imel niti pojma.

In naenkrat — brzojav — vabilo! Kaj storiti? Posvetujem se s tovariši. Nekateri so vedli nekaj več, bili so že sami v Umetniškem gledališču, slišali so o njem govoriti, čitali tudi kritike o Umetniškem gledališču. Njih splošna sodba: Gledališče slabo, igralcev nima, vse sami mladiči in učenci in povrh še amaterji — režiserji, ki si vedno kaj izmislijo. Izrekli so denar iz moskovskih trgovcev, sedaj pa v lastno veselje modrujejo.

Približno take so bile vse sodbe malomestnih igralcev o takratnem Umetniškem gledališču.

Barada je vest o brzojavu jako vznemirila:

«Menda niste ob pamet?» mi je dejal. «Da bi resno zamenjali naše podjetje in svoj uspeh in svoj sedanj položaj za tako diletantstvo! Tam se uničite, jaz pa naredim iz vas v enem letu rusko znamenitost!»

Vendar sem še omahoval. Ne vem, kaj me je vlelo k temu gledališču. Mogoče tudi, da me je mikala sama Moskva. Poslušal sem rajši ona maloštevilna mnenja, ki so govorila »za« Umetniško gledališče. Bila so to mnenja ženske mladine, inteligentnejšega dela družbe, ponavljajoč učenske moskovskih gledaliških šol.

Golubeva, Krestovska, Letovceva, (ki je kmalu nato postala moja žena), so mi pravile, da je Umetniško gledališče na vsak način »zanimivo«. Nisem mogel razumeti, kako naj bo zanimivo gledališče, v katerem ni niti enega »pravega« igralca; vendar sem obenem podlegel njihovim nasvetom, da naj ponudbo sprejem.

«Imajo genijalnega učitelja — V. Nemirovič-Dančenka», so mi dejale.

«Čemu mi bo učitelj?» sem jim odgovoril: »ko vendar nisem učenec, temveč hvala Ti, o Gospod, resničen igralec!»

«Tudi genijalni režiser Stanislavskij, je tam.»

To je name vplivalo še manj. Zakaj neki naj bo režiser genijalen? Ali je treba človeku genijalnosti, da izbere za predstavo lep »paviljon« — ali zaporedje — v skrajnem slučaju, da naroči pri slikarju nove dekoracije (po pisateljevih načrtih) ali da igralce primerno namesti na odru, da drug drugega ne prikriva? Pravi, izkušeni igralci se znajo vendar sami prav sijajno razstaviti po odru in to brez režiserja! Da bi mogel režiser do- prinesiti še kaj drugega, da bi mogel kazati kako genijalnost, — o tem takrat še nisem imel pojma.

Moje pomisleke in zadrege je končno premagal star igralec, ki je proglasil: «To Umetniško gledališče je seveda — nesmisel! Ampak — Moskva! Pojdi brez nadaljnjih besed! Ne izgubiš se. Zagleda te Korš, pa te vzame k sebi. Vrag ne

lepi, mogoče te opazi kdo iz Malega gledališča, pa te vzame seboj na carsko sceno. Moskva, brate! Pojdi!»

To je bil zame najbolj razumljiv in prepričevalen vzrok.

«Samo glej, da se proceno ne prodaš! Čeprav je ta Dančenko literat — pogajati se moraš z njim!» — je dodal stari igralec.

Poslušal sem ga in poslal v Moskvo brzojav, da soglašam in stavl sem svoje pogoje. V odgovor je prišel dolg brzojav od Nemirovič-Dančenka, v katerem mi razlaga, da je plača pri njih letna (in ne sezonska, kakor zunan), da je podjetje mlado, proračun skromen in da me zato prosi zadovoljiti se z najvišjo plačo Umetniškega gledališča, namreč 1200 rubljev letno, t. j. 100 rubljev mesečno.

Bil sem skoro razžaljen.

Tukaj so mi ponujali že 500 rubljev — res, za sezono, toda vendar sem lahko samo v Kazanu zaslužil okoli 3000 rubljev in sedaj naenkrat le 100 rubljev! Hotel sem na vsak način odgovoriti s pomenskim molčanjem. Ampak ponavljam, nekaj me je vlelo k temu gledališču in žal bi mi bilo raziti se z njim.

Stari igralec mi je tudi v tem slučaju pomagal: «Zahtevaj dvesto! Če te potrebujejo, dajo. Z dvema stotakoma živiš. Ko to dosežeš, glej, da ne popustiš... Povej jim naše plače.»

Zalosten, skoraj brez upa na uspeh, sem poslal svoj ultimatum: dvesto rubljev — in čez deset dni, ko sem se že skoro sprijaznil z mislijo, da ne bo iz tega nič, dobim naenkrat brzojavko: — «Pristanemo na dvesto. Pridite. Nemirovič-Dančenko. — Vzrok tega zakasnenja je bil, kakor se je izkazalo potem, dolgo omahovanje in prerekanje v ravnateljstvu Umetniškega gledališča. Kajti niti Dančenko, niti Stanislavskij me nista še videla; odločila sta se samo po mnenju drugih igralcev, da sem ravno jaz oni, ki ga potrebujejo. Zbirali so o meni vse mogoče informacije in se končno odločili vzeti me za nenavadno veliko plačo. Poskusili so na slepo srečo. Moskvin, ki je takrat že druge leto igral »Carja Feod. Ivanoviča«, je dobival 75 rubljev mesečno in šele začetkom tretjega leta polnih 100 rubljev; Knipperjova tudi 100, Mairhold malo manj, vsi ostali dva — do trikrat manj, a naenkrat nekaj Kočalov, ki ga niti ne poznajo, zahteva 200 rubljev! To je bila senzacija v Umetniškem gledališču. Igralci in igralke so me pri- klicovali v radovednostjo in nestrpnostjo, nekateri tudi z razumljivim neprijet- nostjo.

Koncem februarja 1900. sem bil v Moskvi. Začelo se je znanje z Umetniškim gledališčem. Bil je Veliki advent, v katerem, kakor znano, igranje ni dovoljeno. Gledališče je pripravljalo Ostrovskega »Snegulčico« »Doktor Stockmanna« in »Ko se mrtvi prebudimo«. Takoj pri prvem razgovoru mi je dejal Dančenko, da bi želel že sedaj pri delitvi vlog in pri izbiri iger za bodočo sezono, končno seznaniti se z mano, opazovati me na pozornici, t. j. prirediti neke vrste intimne gostovalne igre (brez občinstva), da bi se mogel odločiti, kako bi me najlepše porabil in za kakšne vloge. Pristal sem in predlagal pokazati se mu v dveh vlogah: v »Smrti Ivana Groznega« bi igral v enem prizoru Godunova, v drugem Groznega. Ker sem igral obe vloge že v Kazanu, sem izjavil, da ne bom potreboval več nego dve ali tri izkušnje, da se pomenim z novimi soigralci glede situacij. Razume se, da sem imel navado na izkušnjah samo »markirati«, kakor delajo na drugih odrih »pravi« igralci in

ne igrati, temveč »zaigrati«. Šele pri prvem nastopu. Zahteval je tako igralski »chico«.

Takoj pri prvi izkušnji sem se tega »chica« iznebil. Ko so vsi okoli mene, tudi oni, ki so imeli najmočnejše vloge, začeli igrati s polnim temperamentom, se razgrel in razburil, zaživeli novo življenje, tudi jaz nisem mogel samo »markirati« in sem tudi »zaigral«. Toda v hipu sem začutil, sam zasil, da jo rečem čisto po svoje, da oni in jaz govorimo popolnoma različne jezike. V kolikor so bili oni preprosti in naravn, sem bil jaz deklamatorsko votel in nenaraven; v kolikor so bili oni goreči in pristno temperamentni, v toliko sem bil jaz leden in teatralno hladen.

Postal sem zbežan in vznemirjen, vendar sem se za silo obvladal in se poslušal, da bi zakril svojo zmedo, malo zvišaje: prekinil sem svojo igro in zopet markiral, izgovarjajoč se, da nočem popolno poizkušati; s sreem, od navdušenja utripajočim, vesel, vzradoščen in zaviden, v spoznanju svoje ničnosti, pa sem željno sledil njih zvokom, lovil njih kretnje, tako nenavadne, neigralske in vendar značilne. Bil sem porazen! Vsi so se mi zdeli čudoviti igralci; čim manjša in neznatnejša je bila vloga, tem večji se je zdel njen predstavitelj.

Spominjam se, da sem do igralca najmanjše vloge (Bojarin v »Dumi«, vsa vloga obsega tri do štiri vrste) Baranova, čutil nekaj liki oboževanje: tako nenavadno sočno, široko in barvno je zazvel njegov glas, tako široki in junaški so bili razmahi njegove roke, tako silkovito je sedel, postavivši noge kakor govedo. Pri drugi in tretji se je ponavljalo isto trpljenje: poizkušal sem igrati, pri- lagoditi se njihovemu tonu, a takoj sem zopet padel v svoje markiranje. Režiser (Sanin) me je švrlal z lokavim pogledom, toda rekel ni ničesar, niti hvalil, niti grajal. Na obrazih ostalih tovarišev se je pojavljalo pričakovanje, nerazumljenje, na nekaterih, se mi je zdelo, tudi že skodoželjnost.

Razume se, da sem bil na večer prvega nastopa vznemirjen. Zbralo se je skoro vse članstvo in vsa pisarna, celo gledališki slugi, žene igralcev in bližnji prijatelji gledališča. Igral sem najprej Godunova (I. slika), potem se nanovo maskiral in igral Groznega (II. slika). Spominjam se, da sem se ovladal. Spominjam se, da sem se odločil igrati »pošteno«, kakor bi igral v ljubem Kazanu, kjer so me v teh vlogah imeli radi. «Ne morem se vam prilagoditi», sem si dejal; »sedite me, kakršen sem«. Ali ni bilo dosti v duši, ni bilo zaupanja, da je tako igranje dobro in pravilno; že mi je bila duša zastupljena z nekako novo resnico.

Končal sem. Šel sem, da se odličim.

V mojo sobo je prišel Stanislavskij z ljubeznim smehljajem, toda plah, ves v zadregi, kakor vedno, kadar ni pri delu, kadar ne uči, ne dokazuje, ne razlaga.

«O, prosim, le oddahnite se, odličite in oblecite se, počakam.»

Ves čas je molčal, ko sem se preoblačil, tako dolgo, da sta odšla vlasuljar in garderobijer. Ostala sva sama. Še nekoliko minut mučnega molka, dokler ni končno, očitno ojačen, začel govoriti. Zmisel njegovih besed je bil, da je nastop pokazal, kako smo si ljudje medsebojno tuji. Govorimo v raznih jezikih, da mu sploh ni mogoče spuščati se v podrobnosti in mi razlagati, v čem leži vzrok, ker bi sedaj tega še ne mogli razumeti.

Vendar so se mi posamezni njegovi stavki trdno vtisnili v spomin. «Oprostite,» se je klanjal in zmeden smehljaj,

«oprostite, toda nisem mislil, da ste mogli v teh treh letih, kar ste pri gledališču, najti toliko slabega in se v tem tak- utrditi.»

Največja nesreča je bila to, da se mu je zdel tudi poizkus odveč, objasniti mi to slabost, da bi jo vsaj razumel, videl sam in se je otrese. Šele tekom let je bom baje razumel...

Na koncu mi je dejal: «Tak, kakršen ste sedaj, kakršen ste se nam pokazali kot igralec, vas žalibog ne moremo potrebovati. Poveriti vam vlogo je seveda nemogoče; toda meni osebno bi bilo zelo žal, če bi nas zapustili, ker ste izredno nadarjeni in mogoče postanete s časom naš igralec.»

Tako se je končal moj prvi razgovor s Stanislavskim. Tako se je končal i moj prvi nastop. Skoraj isto, samo z mehkejšimi izrazi mi je rekel drugega dne Nemirovič-Dančenko. Režiser Sanin, ki je postal pozneje moj prijatelj, ni rekel ničesar in naposled se mi je zdelo, da se sestankov z menoj ogiba.

Ostali moji novi tovariši, ki so me sprejeli precej neprijazno, so se začeli po mojem nedvomnem propadu vesti napram meni vse bolj prosto, prijazno in sočutno. A pred menoj je vstalo vprašanje: ali naj ostanem tu ali naj bežim od tod in iščem — »razžaljeni duši zavetja«? Moje igralsko samoljublje mi je reklo: razume se, da izgineš. Toda nekaka umetniška rado- vednost me je zadrževala in vezala na to gledališče.

Nisem bil zaposlen v »Snegulčici«, vendar nisem mogel, dobesedno nisem mogel izpušiti niti ene izkušnje. Prvi sem na izkušnje prihajal in zadnji odhajal. In sleherni dan sem čutil, kako se mi odpirajo oči, da začenjam opazovati v gledališki stvari, ki se jih sploh nisem na- dejal; tako sta pretekla približno dva me- seca.

Bližalo so se letne počitnice in družba se je pripravljala na odhod. In nekoč, pri izkušnji »Snegulčice«, pride Stanislavskij k meni in mi, stopivši nekoliko na stran, pravi: «Kakor vidite, vlogi carja Berendjeja vedno nekaj manjka... Niti jaz, niti drugi ne morejo ničesar napraviti iz nje. Vsi so že poizkušali. Poizku- site tudi vi! Vzemite igro s seboj in na- učite se nekoliko besedila. Čez tri dni vz- pogledamo. Prav?»

Pristal sem z veseljem in mislim, da se potem tri dni in tri noči nisem ločil od Berendjeja. Vedel sem, česa približno ho- dejo od igralca te vloge in zdelo se mi je, da sem potrebno našel.

Ko sem čez tri dni stopil pred sku- ščino na carski prestol, sem naenkrat občutil mirnost in gotovost. Začel sem prvi monolog: v dvorani je zavladala napeta tišina. Razume se, da je bilo navzočih zo- pet vse gledališko osebje.

Končal sem monolog in hotel zlesti s prestola. Tačas vidim, da hiti Stanislavskij z zardelimi lici k meni in začne ploskati. V tem trenutku je izbruhnil vihar odobravanja — vsi navzoči so ploskali. Stanislavskij je mahal z rokama in me držal na prestolu: «Ne morete še dalje? Še nekaj? Prizor »Kupavo!»

Nadaljeval sem torej in žel ponovno priznanje. Ves vnet mi je dejal Stani- slavskij: «To je čudež! Naš stiel! Vse ste razumeli, pogodili ste najglavnejše, naj- bistvenejše našega teatra! Ur! Imamo carja Berendjeja!» In silno me je objel in poljubil.

Bil je to eden izmed najsrečnejših dni mojega življenja. Usoda me je razvabila v tem mojem dragem, mojem edinem Teatru in mi naklonila mnogo radostnega v teh dvajsetih letih. Kljub temu se mi zdi, da je bil ravno ta dan zame najlepši.

Priporočila se
hotel in restavracija ŠTRUKELJ
Hitra postrežba kakor tudi
izborna hrana in pijača! **J. Černe.**

Kupimo
prazne steklenice od konjaka
vseh vrst
„ALKO“, veletrgovina žganja, družba z o. z., Ljubljana
(Količe). 3113

Pozor! **Posetniki** **Pozor!**
II. obrtne razstave
v Mariboru.
Kavarna Beograd bo za časa
obrtne razstave odprta vso noč.
Dnevno koncert, pričetek ob
20. (8.) do 24. (12.) ure. Dobila
se bodo: najfinejša kava, čaj,
vina, šampanjec itd. ter vsako-
vrstna mrzla jedila. Za solidno
in točno postrežbo jamči last-
nica 3111
Marija Šuligoj.

Manufaktura
na debelo!
Paviljon
„H“ 329

M. Hribernik
Ljubljana, Sodna ulica šte. 6
Velika zaloga in vsakovrstna izbira

Manufaktura
na debelo!
Paviljon
„H“ 329

**Uvoz in prodaja raznovrstnega ino-
zemskega manufakturnega blaga.**

A. & E. Skabernè
Ljubljana, Mestni trg.

**Posebni oddelek za pletenine, triko-
tažo in perilo.**

Ljubezen na počitnicah

Roman.

Tuska se je z mrzlično naglico pred zrcalom oblačila. Čutila je, da ima gospodinja prav; toda morala je ostati dosledna ter iti h oskrbnikstvu. Pita je počasi zlezla s postelje. Ko je zadonelo rjovenje, so zažarele njene oči, in nasmeš je razjasnil njen obrazek. Tuska je opazila to in je dejala suho ukazujoče otroku:

— Obledi se! Slišala si, kaj je dejal zdravnik. Po solcu moraš tekati in vesela moraš biti. Prosim, ravnaj se po zdravnikovem ukazu.

Pita je postala še bolj zlovoljna. S pravo žensko premetenostjo je spoznala situacijo. Sklenila je, da bo odslej še »otožnejša«. Na ta način lahko postane važna oseba in igra na strni boleznj prvo vijolino. Ali Tuska je uganila njene misli.

Ko je dovršila svojo pripravo, a okusno toaleto, je stopila k oknu ter je pogledala na dvorišče, odkoder so doneli veseli glasovi. Več krepkih mladencev sami Obidowski — je sestavljalo verando za kočjo, ki so jo zidali v bližini. Lične, belo oblečene postavile so plezale okretno po brunih sem in tja, z malimi sekiricami so spretno obdelovale les; kakor skratje so bile videti pri svojem delu.

Poleg kupa s kožuhovino podloženih jopičev je zagledala Tuska zalo postavljeno igralca v novem, svetlem koleškem kostumu. S sekirico je ročno obsekaval tram in pel z jasnim glasom veselo zdravico.

— Lepo poje? Kaj? je vprašal. Molč. Goral niso baš radodarni s pohvalo.

Šele ko je zapel narodno pesem, je vzel eden izmed njih pipo iz ust in je dejal:

— Pesem je lepa, ampak vaš glas je majhen in ne doni čisto.

— Kako neumno govoriš, je odgovoril igralec smeje. Moj glas zadostja za vsa Tatro, a nočem zbuditi gospe, ki se neprestano jezi name.

Goral Jožek pa je smatral to za izgovor in je dejal porogljivo: »Že mogoče.«

To je zdržalo igralca.

— Čakajte, zaplešem vam »razbojniško«, pa naj še kdo drugi tako zapleše.

Kakor bi trenil, je zagnal svojo sukno na kup jopičev in je začel v svoji košulji iz sirove svile, prepasan s črnim pasom, strastno plesati in peti klasično »razbojniško« pesem:

«W murowanej pawnicy
tancowali zbojnicy!...»

Plesal je izborno. Najprej z majhnimi koraki, vedno na mestu, potem je skočil kvišku in je zaplesal naokrog. Mladostna sila, hrepenenje po gibanju in razbrzdani temperament so se zrcalili v tem plesu.

Gorali so z obrazi strokovnjakov zrlj nanj.

— Glej ga... glej! so dejali drug drugemu.

Tuska je videla prvokrat, da se civiliziran človek s tolikim razkošjem udaja plesu. Na balih v Varšavi so plesali gospodje navadno z obrazi, kakor da se gibljejo po grobovih. Zato so bile tudi dame redkokdaj v pravem razpoloženju. Šele večerja jih je spravila v nekoliko boljše voljo. A tu ta »razbojniški ples! Poržicki ga je plesal z divjim ognjem in s pravim kultom plesa.

Samo gledajoči so jej vzdrgetali živci, in mladostni tok je zaplaval v njenih žilah. Igralec se je opajal nad lastnim plesom. Vedno hitreje se je sukaj v krogu; noge so se zvijale kakor dve kači. Z rokami se je bil po glavi in stegnih. Slišati je bilo ploskanje, kakor da udarja kdo s palico po vodi. Gorali so se zresnili. To je bilo po njihovem okusu, to je bil njihov ples!

Mahoma se je igralec ustavil. Tuski se je zadržalo, da zato, ker jo je opazil. A na noben način bi ne hotela izdati, da jo zanima.

— No, povejte, fantje, ali znam? se je Poržicki obrnil h goralom.

— Zna — znate, je odgovoril eden izmed njih. Potem so se počasi zopet vrnili k delu.

Poržicki je sedel na bruno, vzel iz srebrne cigaretnice z napisom: »Od svojih čestilcev« cigareto in si jo je zapalil. Srebrna škafčica za vžigalice je bila okrašena s safirjem. Enak kamen je temelj tudi na njegovem mezinu leve roke — na edinem prstanu, ki ga je nosil.

Tuska je videla vse te podrobnosti, medtem ko je navidezno opazovala gorale pri njihovem delu. Hkratu jo je trpila prava ženska skrb: ali iz gleda dobro in ali se ni zabrisal puder na njenem obrazu.

Igralec pa jo je pogledal naravnost, brez ovinkov, s svojimi lepimi, z dolginami resami zasenčenimi očmi. Kakor da jo je zagledal pravkar, je skočil kvišku in jo pozdravil jako vljudno. Nehote je nalahno odzdravila z glavo. V naslednjem hipu pa se je Poržicki z drzno, cinčno kretnjo obrnil h goralom in je zaklical:

— He, fantje, katero dekle je najlepše v tej sezoni?

Tuski je šinila kri v glavo. Jasno je, ta »komedijant« hoče vojno. A kaj briga njo to vprašanje! Jezila jo je ohola samozavest tega človeka in pa njegova domišljavost, da se mu nihče ne more ustavljati... Umaknila se je od okna in ga zagrnila. A vseeno je slišala njegov smeh in malo na to živžiganje polke.

Stopila je k drugemu oknu. Na nasprotni strani ceste je stala čedna, precej velika vila z napisom »Lewkonja«. Kakor navadno vse vile, je imela tudi ta verando; na verandi je stala miza, pokrita s poroščnim platnom — imitacijo prta. Sploh je bilo tu mnogo predmetov, ki so bili samo imitirani. Čvetlična vaza je predstavljala beneški kristal, rdeči maki so bili iz barvanega perkala, temnozeleni velvet obleke gospe, ki je sedela v gugalku, je imitiral baršun, in gospa svetnica Warchlakovska sama je bila imitacija dobro vzgojene, inteligentne, naobražene dame, vzorne soproge in matere ter lepe žene. Ponosna in mogočna kakor renesanška kneginja, je mežikala tja proti kmetiški koči Obidowske, zavedajoča se svoje socialne premoči napram »osobi« ondi nasproti.

Pravkar je prihrumela ena izmed sester Barissonk na verando; kmalu je prisopihala še druga in tretja. V rdečih pletenih bluzah, belih volnenih krilih in žolth črevljih z velikimi nogami in rokami ter udrtimi prsi, s pečgavimi, koščenimi obrazi so bile te tri sestre nekaka uniformirana armada. Vkljub svoji mladosti so bile že prav temeljito vpeljane v tajnosti tega sveta in so bile zato po mnenju gospe Warchlakovske dobro oborožene za življenski boj. — To ne bodo salonske lutke, nego krepke individualnosti — si je mislila gospa mama.

Rdeče bluze, ki so imitirale velvet, so oživele verando. Deklice so opazile pri oknu Tusko in so jo začele radovedno gledati:

— To je ona, ki je šla večerj z dekletom v velikem klobuku za nami.

— Da, ali se spominjaš, mama, imela je kričavo obleko in po stari modi verižico okoli pasu?

Gospa Warchlakovska je pomežiknila: Oh, da, prav imate. To bo pač kaj iz Varšave.

— Ali pa iz provincije.

— Ne, tako hojo imajo samo Varšavljanke!

— Čemu strmi neprestano semkaj, kakor da ni še nikoli videla ljudi na verandi?

Svētinci se je zdelo umestno, da se pokaže dobro in milo.

— Saj vidiš, to je oseba, ki si ne more privoščiti verande, tako da uporablja okno za verando. — Sedaj pa pojdi te žogat se, otroci, in ne ukvarjajte se več s to osebo! Zdravnik vam je priporočal, da se mnogo kretate na zraku!...

«Oseba» je med tem časom stala pri oknu in v njeni glavi je dozorel nov načrt. Hotela je najeti še eno sobo z verando, odkoder bi lahko kakor iz lože opazovala mimoidoče. Kdo ve, če je igralec samo zato ne omalovažuje, ker tako slabo stanuje... Ko bi imela vilo, kakor dama nasproti, bi se vedel gotovo povsem drugače... Sicer bi to povečalo izdatke, a ne pomaga nič. Tuska je nosila — kakor vsaka Varšavljanka — v svojem grbu devizo: »Nihče ne vé, kaj jem, a vsakdo vé, kako stanujem.«

— Prihranim si to pri jedi, si je mislila in je sklenila, da si ne vzame samo sobe z verando, temveč se seznanj tudi z damo nasproti. Biti mora iz boljših krogov, ker stanuje v vili. Pita bi imela v njenih hčerkah primeren družbo, in potem bomo videli, ali se bo oni gospod še drznili žaliti me, kakor je pravkar storil.

Vsa vsela in ponosna se je Tuska okrenila v sobo. Pita je stala že popolnoma oblečena, kakor losena lutka pri mizi; videti je bilo, da pričakuje ukazov z višjega mesta.

— Poklič gospodinjino... slišim, da je v veži.

Malo nato je vstopila Indijanka. Gledala je nezaupno.

— Kaj želite?

Tuska, vsa prožeta želje, da dobi še eno sobo in verando, je postala vljudna in prijazna.

— Gospa Obidowska... pretesno in neugodno mi je v tej sobi.

Obidowski je bilo, kakor da jo je kdo posipal z žerjavico.

Lažje bi bilo dobiti solnce z neba kakor pa od zakopanskega posestnika nazaj najemnino, ki si jo že plačal.

— Pretesno!... Kaj me briga! Denarja ne dam nazaj. Lahko si najamete drugod stanovanje, ako hočete, mene pa pojdi te tožiti.

— Saj ni govora o tem. Najeti hočem le še drugo sobo z verando.

Indijanki se je razjasnil obraz. Zavezala si je svojo ruto, jo odvezala in iznova zavezala. Videti je bilo, da njene misli že delujejo, kako bi mogla iz Tuske izsiliti čim največ.

Povedati vam moram, je dejala počasi, kakor bi tehtala vsako besedo, da je ta soba takorekoč že odana. Neki gost jo je naročil.

— Pa vam ni dal are? je vprašal Tuska v strahu.

— Ne... ni... toda ako jo hočete imeti, morate plačati toliko kakor mi je ponudil oni gospod.

— Koliko je to bilo?

(Dalje prihodnjik.)

Na debelo! Na debelo!

„JADRAN“

izvozna in uvozna družba z o. z.

v Ljubljani, Dunajska cesta 9

priporoča svojo veliko zalogo kolonialnega in specerijskega blaga, kr. monopolna veleprodaja soli.

Najnižje cene, točna in solidna postrežba.

Telefon Interurban št. 113. 2943

METRA d.d.

Tovarna Fužine pri Ljubljani

Mehanična pletilnica
in tkalnica trakovCentrala:
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta št. 24

Telefon št. 444

Paviljon „K“ št. 486

Največja zaloga in izbira

klavirjev in pianinov v Ljubljani

J. HUBAD, roj. Dolenc

LJUBLJANA, Hilšerjeva ulica 5

priporoča za nakup najboljših instrumente izvrstnih tovarn po najsolidnejših nizkih cenah. 2901

Crkvenica
Hotel Terapija
Casino (Cercle Privé).Sa svim atrakcijama francuske Riviere
otvoreno dnevno.

Upute daje Uprava Cercle des Etrangers, Crkvenica.

Franci Slevec

elektrotehnik

Marija Slevec, roj. Baraga

poročena 3124

Ljubljana, dne 8. septembra 1922.

Dne 16. septembra t. l. otvori se
enoletni tečaj francoskega jezikapod vodstvom št. Lapčovića, bivš. rednega
s učitelja pariske pravne fakultete. Program
te ustanove je, da s praktično metodo
v najkrajšem času nauči vsakega pravilno
govoriti francoski. — Vpis dnevno od 16. do
19. ure, Sv. Petra cesta 7, hotel Loyd.
3107

Trgovski sotrudnik

27 let star, izurjen v manufakturni, galanterijskih, specerijskih in železninskih stroki, do
loval do sedaj kot poslovodja v večji trgovini na deželi, želi mesta, v bodisi koji
gorenji stroki v mestu ali na deželi. Gre
le k trdki kjer je obilo zaposlenosti. Pre
vzame tudi me to skladnišnica, potnika ali
vostro kake podružnice. Tozadevna obve
stila naprosim pod »Agilen« na upravnistvo
»Jutra«. 3092

Na paviljon F št. 152

se opozarja slavno občinstvo. Razstavljeni
so razni novi modeli, otroški vo
zički, dvokolesa, motorji, šivalni
stroji, vsakovrstni deli in pnevmatika. Cene nizke.
Ce. iki franko — „Tribuna“
tovarna dvokol s in otroških vo
zičkov, Ljubljana, Karlovska cesta
št. 4, Zvonarska ulica 1. 2882

SVILA

modni nakit, vse potreb
ščine za šivilje in krojače
najcenejepri
A. Šinkovic nasl.
K. SOSS 43/III
Ljubljana, Mestni trg 19.

Andrej Oset

trgovina sena, slame, drv, ovsa
koruze, sadja in drugih deželnih
pridelkov. 2776
Brzjavni naslov: Andrej Oset, Maribor. Telef. 88

Nudim

po najnižjih cenah:
otrobe, moko za krmo (8), oves, dom
hašo ter druge deželne pridelke.
Ljudevit Sirc, Kranj.

Brzjavni naslov: »Deželni promet« Kranj.

VESNA, Brata Pohlin & drug

tvornica vlasnic, kljukic in rinčic za čevlje ter drugih novosti.

Razstavljeno v paviljonu „E“ 50.

Vsi dopisi na naslov Ljubljana I poštni predal št. 126.

Oglejte našo stojnico na pokrajinski
obrti razstavi v Mariboru

2963 objekt A, oddelek II., stojnica št. 14.

Najugodnejša prilika za naročbo lepega in dobrega
blaga, vseh vrst medu, peciva, voska, sveč itd.

Franjo Cvilak, Slov. Bistrica.

MARASKINO

Adria i fini likeri špecialiteti odlikovane tvornice

= G. S. MATAYULJ =

kraljevi dvorski liferant 2905

ŠIBENIK-Dalmacija

Paviljon „G“ broj 248.

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in
trboveljski premogvseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah
premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za
industrijska podjetja in razpečavaI^a čehoslovaški in angleški koks
za livarne in domačo uporabo,
kovaški premog, črni premog
in jajčne brikete.

Naslov:

16

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Domače vesti

* **Oporoka kralja Petra**, ki je bila v soboto svečano razpečana, ima sledečo, od pokojnega kralja lastnoročno napisano vsebino: Moja volja. Vse svoje premoženje v denarju in papirjih, zapuščam svoji deci: kraljeviču Aleksandru, kraljeviču Georgju in princesi Jeleni na enake deleže. Prestolonasledniku Aleksandru zapuščam hišo v Beogradu in posestvo s cerkvijo na Oplenici pri Topoli, za katero mora kot za zadušnico skrbeti kralj in kamor po odobrenju kralja kot šefa kraljevskega doma lahko zahajajo vsi člani kraljevskega doma. Bolnico v Topoli kralj Peter prepušča državi. Na koncu je dostavil: »Srčno poljubljam svojo drago deco ter ji priporočam mir in ljubezen. Napisano v Kragujevcu, 18. novembra 1914. Petar.« Poleg testamenta je bilo na polovici pole napisano volilo: »Prosim, da se Zdravku (mojemu slugi) izroči pet tisoč dinarjev. Petar.« K oporoki pripada tudi posebno pismo pokojnega kralja, naslovljeno na tedanjega prestolonaslednika Aleksandra. Komisija pisma ni odprla, temveč ga je izročila zastopniku ministrskega predsednika gosp. Timotijeviću, da ga dostavi kralju Aleksandru.

* **Srbski kmetje v Mariboru**, Danes, ob 10. uri, se pripeljejo v Maribor srbski kmetje in si dopoldne ogledajo obrtno razstavo in vinarsko in sadjarsko šolo. Jutri odpotujejo v Falo.

* **Poziv vsem zdravnikom**, ki se namestijo udeležiti zdravniškega kongresa in higijenske razstave dne 25. do 27. septembra 1922 v Sarajevu, da ne mudoma javijo Zdravniškemu društvu v Ljubljani. Udeležniki-zdravniki in njih rodbinski člani plačajo polovično vožnjo na državnih železnicah. Za južno železnico, ki nudi iste udobnosti, je treba označiti prago, po kateri se hoče potovati.

* **Dr. Žiga Vodusek** t. Po večletni težki bolezni je včeraj v Ljubljani preminul gosp. dr. Žiga Vodusek, bivši tržaški odvetnik, ki se je po prevaru preselil v Ljubljano. Pogreb se vrši danes ob pol 17. uri iz mrtnice splošne bolnice na pokopališču sv. Križu. Boji zavednemu in blagemu pokojniku ohranjen trajen spomin, njegovi rodbini pa naše iskreno sožalje!

* **Dijaška kuhinja »Domovina«**. Oni srednjecolci, ki žele v tem šolskem letu obogatiti in večerjati v »Domovini«, naj se zglase v spremstvu staršev ali njih namestnikov 12. ali 14. septembra pri tajniku prof. Fr. Jeranu v Akademskem kolegiju (Kolodvorska ulica št. 22) med 1. in 3. uro popoldne, kjer dobe vsa potrebna pojasnila. Kuhinja se odpre dne 15. septembra popoldne.

* **Prošnja občinstvu**. Stoodstotni invalidi, ki se že nad 4 leta nahajajo po bolnicah, fotograf, pa mu ne dostaja sredstev, da bi si mogel nabaviti najpotrebnejše fotografske potrebščine, se obrača do dobrosrčnih ljudi s prošnjo, da bi mu podarili kak aparat, posamezne dele ali pa darila v denarju. Darila sprejema uredništvo.

* **Glasba na sejmju**. Kakor lani svira tudi letos na vselejmu muzika Dravske divizije pod vodstvom g. kapelnika dr. Josipa Cerina. Ne trdimo, da se je izbral za godbo najugodnejši prostor, s katerega bi bilo slišati izvajanja na vse strani dovolj dobro. Priznati pa treba, da izvršuje muzika Dravske divizije svojo nalogo točno in vestno. Zlasti je vse hvale vredno, da je njen program izraben: obsega poleg vencev jugoslovenskih in slovanskih pesmi tudi velike odlome ali prireditve najlepših ali najpopularnejših opernih del od Mozarta preko Wagnerja do Puccinija in Čajkovskega ter do našega V. Parme. Teh se občinstvo nikdar ne naveliča. Želi pa si tudi veselih točk, zlasti v poznejši dobi. Tako se zbira ob teh lepih koncertih vsak dan ogromna množica hvaležnih poslušalcev, ki promeniirajo po širokem drevoredu ali posedajo po novih klopih, ki so starejšim ljudem dobrodošle. Ako bi bila zvečer razsvetljena boljše, bi bilo kajpada še prijetneje. Vsekakor pa zasluži naša muzika z g. dr. Cerinom polno priznanje.

* **Bakteriološke postaje v Ljubljani** in Celju. Minister za narodno zdravje je odredil, da je v prostorih proektur Ljubljanske državne bolnice in v prostorih celjske javne bolnice takoj odprti stalno bakteriološko postajo. Obe postaji bosta podrejani neposredno zdravstvenemu odseku ter se bosta vzdrževali s posebnimi rednimi mesečnimi prispevki ministrstva za narodno zdravje. Ljubljanska bakteriološka postaja prevzame vse bakteriološke preiskave, ki so se doslej vršile v proekturi. Podrožje ljubljanske bakteriološke postaje bo obsegalo ozemlje bivše dežele Kranjske, podrožje celjske bakteriološke postaje pa ozemlje bivše dežele Štajerske in Prekmurja. Za poslovanje obeh postaj je odločilen »Pravilnik o radu bakterioloških stanic«, objavljen v izredni številki »Glasnika« ministrstva za narodno zdravje iz leta 1922.

* **Izpremembe v državni službi**. Računski svetnik Ivan Srebrnič pri direkciji šum v Ljubljani je imenovan za računskega svetnika v 7. činovnem razredu na dosedanem službenem mestu. — Imenovani so: za okrajne nadzornike v IX. činovnem razredu pri varnostni straži v Sloveniji revirni nadzorniki X. činovnega razreda Fran Finžger in Vinko Pribovič v Mariboru in Josip Dobrošek v Ljubljani; za revirne nadzornike I. raz-

reda v X. činovnem razredu revirna nadzornika policijskih detektivov II. razreda Jakob Podreberšek pri policijski direkciji v Ljubljani in Anton Pavletič pri policijskem komisariatu v Mariboru; za revirne nadzornike v X. činovnem razredu Nikolaj Butković, revirni nadzornik XI. činovnega razreda v Ljubljani. — Državna živinozdravnika Franc Vebel v Konjicah in Franc Baš v Mozirju sta premeščena k okrajnemu glavarstvu v Mariboru.

* **O urbem venalem!** »Slovenec« se je, zakaj niso gotove poti javne in čemu občina ne ugovarja proti tablicam z napisi »Do preklica dovoljena pot«. Odgovor je kratak: zato, ker so dotične poti zasebna posest. — Kavarnar Krapeš je pod kostanji zasedel nekaj večji prostor, kakor mu je bil dovoljen. Med vsesokolskim zletom pa je bil štirikrat večji prostor za ogromno število gostov tako premajhen, da so se gostje razširili še okoli paviljončka s fotografijami. Z normalnimi razmerami se vrne tudi Krapeš v meje, ki so mu določene. — V Knašjevi ulici so se kostanji pred neko vilo razrasli tako, da je bila dotična stran vedno v senci ter so bile stene vedno mokre. Zato so se kostanji morali odstraniti. Posestnik se je zavezal za to uslugo, položiti pred hišo hodnik. »Slovenec« se jezi, da hodnika še ni. Naj se pomiri! Hodnik je naročen in bo čim prej možno tudi izvršen. — Otroci »liberalnih frakarjev« imajo začasno igrišče na travniku, tik žel. tirišča, kjer ni nikoli bilo šetališča. »Slovenec« ne privošči tega igrišča otrokom, čijih starši posteno plačujejo nadzorovanje in zdravi sport svojih potomcev. Igrišče ubožnih otrok pa je kasiral prejšnji obč. svet. Zakaj? Ker je bil že preveč onečujen in okužen. Igrišče je dovolj. Če treba še novih, jih lahko ustvari bodoči obč. svet.

* **Strah »merodajnega mesta«**. V včerajšnjem »Slov. Narodu« se je oglasilo »merodajno mesto« zaradi novice, ki smo jo prebrali in prejeli iz Beograda (glede nakupa nekaterih hiš za mariborsko oblast od strani ministrstva financ). Iz oblike in tona »Narodove« vesti se dá sklepati, da se je »merodajno mesto« ustrašilo mariborske oblasti. Mi nimamo nobenega vzroka dvomiti o točnosti vesti, katero smo prejeli od svojega vsednjega dobro informiranega beogradskega poročevalca.

* **Vojaška služba**. Glede na večkratna vprašanja pokrajinskih uprav in raznih drugih oblasti v novih pokrajinah o pozivu dijakov, uradnikov, učiteljev itd. na dvomesečne vojaške vaje je vojni minister izdal naslednji odlok: Z naredbom pov. I. dj. št. 10.420 od 14. septembra 1920 se priznava osebam, ki so rojene leta 1899 in ki so izpolnile pogoje iz čl. 2., točke I g. zakona o ustroju vojske v bivši avstro-ogrski vojski dvomesečne vojaške vaje kot odsluženje kadrovskega roka, če odslužijo te vaje v določenem času. Odrejeno je, da naj se k takim vajam ne pozivajo osebe, ki imajo več kot 28 let, iz česar se vidi, da se smejo na dvomesečne vojaške vaje klicati samo oni, ki so rojeni v letih 1894 do vstetega leta 1899.

* **Gradnja mostu med Novim Sadom in Petrovaradinom**. Gradnja velikega mostu med Novim Sadom in Petrovaradinom naglo napreduje. Z obeh strani Donave so že pripravljene konstrukcije za betonske stolpe. Gornjo konstrukcijo dobavi Nemčija na račun reparacij. Most bo 10,5 metra širok in 303 dolg ter bo v dveh letih dograjen.

* **Vpitje in kričanje pijanih nočnih razgrajčev** je prišlo menda v Ljubljani že v modo. Posebno se je razpaslo to zlo na Sv. Petra nasipu. Zmajev most pa služi pijancem kot nekaj center. Želeti bi bilo, da nastopijo oblasti kar najenergičneje proti kalicem nočnega miru in reda. Eventualno naj se od 23. do 2. ure pomnoži straža, vsekakor pa naj straža razgrajče brez izjeme in pardona »zamehuri«, pa bo kmalu mir.

* **Idila**. Po svojih glasilih g. bivši dolgotrajni medicinski dekan taji, da bi bil »javno radil« in sicer v predmetu »Psihične motnje na alkoholiki podlagi«. Z ozirom na dekanovo unitaristično glasovanje v Zagrebu mu »javnega rada« iz Zvezde ne bomo več očitali. Povemo pa, da smo v poročilu najgriše izpustili. Ali smo res poročali neobjektivno, naj vpraša g. dekan one, ki so ga gladili, on sam pa tega presoditi ne more.

* **Perverzna bestialnost**. Pri blagoslovljenju društvenega doma v Hrastju pri Kranju dne 8. septembra, se je posebno izkazal orlovski reditelj M. Posilili je devetletno punčko, davil jo in je tako težko poškodoval, da se ni prišla k pravi zavesti. Podivjanega Orla, ki je nov eksplamator orlovske vzgoje, so že zaprli. Zločin pride pred poroto.

* **Iz Murske Schote**. Glavna opora klerikalne in ne katoliške vere je »Orel«, kar so dovolj jasno poudarjali vsi govorniki na Orlovskem taboru dne 3. septembra v M. Soboti. »Bodimo složni mi vsi, katoliki, protestantje in židje«. Isto geslo je izdal Klekl za časa volitev. Ne vemo, kaj bi deajli na to tisti katoliki iz Čemove in Francije, ki so prisostvovali orlovski prireditvi v Brnu, ki je bila le rimska in kjer so zanimali vsakega Lutra in Mojzesa. Znano pač klerikalni dobro oponašati kameleona, kar kaže najboljša glavna opora »katolikov« neki Švikič, ki se je šele pred kratkom začel zanimati za notranjost cerkve, to pa se za dobro plačo.

* **Zrtev morfija** je postal v Kočevju neki mlad gospod. Zabarikadiral se je oborožen v svojem stanovanju ter grozil da bo streljal na obiskovalce. Oblast je morala z velikim trudom posredovati.

* **Lažljivo deklariranje blaga**. Kakor po ročaju zagrebski listi, je Anton Löwenstein, privatni uradnik pri »Jugofarmaciji« v Zagrebu, podal pri policijski direkciji ovadbo, da Viktor Riedl, uradnik pri tvrdki »Kremenzky«, zavod za žarnice in elektriko, d. d., z vednostjo ravnatelja Pothija in disponenta Gruberja vara državo pri carinjenju blaga za znatno zneske in da trajajo te goljufije že nad dve leti. V dokaz, da Riedl res vara državo, navaja ovaditelj, da si je Riedl nabavil novo pohištvo za 91.000 kron in da si je najel v novi hiši drago stanovanje, čeravno pred letom dni ni imel ničesar. Na podlagi te ovadbe je policija izvedla revizijo in pregledala knjige omenjene tvrdke, iz katerih je bil izrgan en list o nagradah. Riedl je bil aretiran. Goljufija se je vršila na temelju lažnih deklaracij. V te manipulacije je zapleten tudi neki uradnik tvrdke Caro & Jelinek. Nekateri cariniki so bili baje podkupljeni. Se nevedno je bila država na ta način oškodovana za 135.000 Din, od katerih je Riedl baje prejel 52.500 dinarjev. V zadevi se vrši obsežna preiskava.

* **Jesensko porotno zasedanje v Ljubljani**. Včeraj je zopet pričelo zasedati porotno sodišče in je kot prvi slučaj obravnavalo obtožbo proti mladencu Andreju Aliću, ki je dne 19. maja t. l. z mosta pri Zgornjem Kašlju v vodo zagnal — ne klobuk, temveč svojo pravo ljubico Marijo Gšperšič. Andrej Alić je imel z njo intimno razmerje in tudi otroka, pa se je hotel nakratko rešiti. Ko stašla preko mostu — malo je bil tudi vinen — jo je močno sunil v vodo, toda ona se je k sreči vjela za mostnico in ostala zdrava. Naslednji in drugi dan pa jo je nehalno izvoljence zopet obiskal in ji prigovarjal, naj izpove, da je le po nesrečnem slučaju smuknila z mosta; navesti jo je torej hotel h krivemu pričevanju. Porotniki so z 9 glasovi potrdili vprašanje poskušnega umora in soglasno vprašanje nagovarjanja h krivemu pričevanju. Senat, ki mu je predsedoval g. dvorni svetnik Papuč, prisodila pa votanta gg. dr. Golja in Kralja, je Andreju Aliću po § 138. prisodil 5 let težke ječe. Obtožbo je zastopal gosp. državni pravnik Dominico, kot branitelj pa je fungiral gosp. odvetnik dr. Kroč.

* **Mariborsko jesensko porotno zasedanje**, ki se prične 18. septembra, bo jako zanimivo. Dosedaj je razpisanih 9 razprav, med drugimi 19. septembra proti S. Kalmanu, ki je bil že pomlad radi umora posestnikovega sina Novaka v Prekmurju obsojen v smrt na večletih. Stel sedmorice pa je obsodbo razveljavil in se bo vršila sedaj nova razprava, na katero je povabljenih 25 prič. Dne 20. septembra se bo zagovarjal Rus Svečnikov radi umora zdravnika dr. Scheuchenstuhla, Mariborski izvedenci so ga spoznali za umobolnega, ljubljanski psihiatri pa za zdravega. Dne 25. septembra se prične za dva dni napovedana razprava proti Antonu Grafonarju in 5 tovarišev, ki so pomagali posestnici Mariji Fortunčiču umoriti njenega starega moža.

* **Vodmatčani**. Somišljeniki. Volilni imeniki so razgrnjeni od pondeljka naprej vsak dan od 8. do 9. zvečer v knjižnici vodmatskega političnega in gospodarskega društva, Bohoričeva ulica (gostilna Draškovič). Somišljeniki, prepričanje se, ako ste vpisani v volilni imenik.

Sport

Ilirija (Ljubljana) : Rapid (Maribor) 6 : 0. Igralo se je le polovico igre, ker je Rapid odšel radi pristranosti sodnika z igrišča. Ilirija v priključni formi, tudi Rapid je nekaj časa krepko odgovarjal. Igra je trpela pod slabim vodstvom g. Kepca. Za večje tekme je treba določiti rutiniranjših sodnikov, Mariborčane pa posušiti o pravilnem postopanju v takih slučajih.

Ilirija II : Sparta 1 : 3 (1 : 2). Kljub agilnosti in dobri vigranosti je pomladek Ilirije v nedeljo podlegel drugorazredni Sparti, ki si je zmago pridobila pretežno s telesno premočjo. Moštvo kaže za enkrat še malo tehnike. Sodil je g. Hus.

Slovan : L. A. S. K. 3 : 1. Igra ni nudila vigranega nogometa. Akademiki so igrali zelo poživovalno, vendar jim pri občutni telesni premoči Slovan ni bilo mogoče izboljšati poraza. Sodil je g. Hus dobro.

Zagreb : Brod 4 : 1. Medmestna tekma med Zagrebom in Brodom je končala z lepo zmago Zagreba. V nedeljo se je nato vršila tekma med teamom Zagreba in teamom Osijeka, pri kateri je zmagal prvi s 7 : 1 (3 : 0).

Nedeljske tekme v Zagrebu: Varaždinski sportni klub : Tipografski 1 : 0 (1 : 0), Penkala : Makabi 1 : 1 (1 : 0).

Službena objava nabešiva rokometne sekcije Sportne Zveze. Rokometne prvenstvene tekme letošnje sezone v okviru sportnega tedna se vrše po sledečem redu: v nedeljo 17. t. m. ob 10. uri med kluboma Jadran in Slavija; v torek 19. t. m. ob 18. uri med kluboma Ilirija in Slavija; v nedeljo 24. t. m. ob 16. uri med kluboma Ilirija in Jadran. Igra se po točkah. Klub, ki ne nastopi, izgubi tekmo s skorom 0 : 3. Tekme se vrše na prostoru Ilirije. — Načelnik.

Gospodarsivo

OBRTNO ZBOROVANJE V MARIBORU. Maribor, 10. septembra.

Danes se je vršil v Mariboru napovedani obrtniški kongres, ki pa je bil očitno slabo pripravljen, ker je bila udeležba za kongres mnogo premajhna. To je tem bolj obžalovati, kor so bila na dnevnem redu zelo aktualna obrtniška vprašanja in je došlo tudi precej hrvatskih obrtnikov, ki so se pridno udeleževali razprav in debate. Kot prvi je referiral predsednik g. Fran Novak iz Maribora o potrebi prepovedi uvoza predmetov, ki se v naši državi izdelujejo v zadostni meri. Po njegovem kratkem in stvarnem referatu se je razvila živahna debata v katero so posegli g. Bizjak iz Celja, Smrekar iz Maribora in dr. Reisman, ki je predlagal konkretno resolucijo za vpoklic obrtnih strokovnjakov v komisije pri pristojnih ministrstvih, kjer se pripravljajo zakoni in navedbe o uvozu in izvozu, kar je bilo soglasno sprejeto. Najlepši referat je imel g. Zadravec iz Središča, ki je poročal obirno o vzgoji obrtnega naraščaja. Tozadevna resolucija pozivljala vlado, da strogo nadzoruje strokovno izobrazbo naraščaja, oskrbi redni pouk na obrtno nadaljevalnih šolah in da pomaga pri ustanovitvah vajeniških domov. G. Ogrič iz Novega mesta pa je poročal o bolniški blaginji ter ostro kritiziral znano »gospodarstvo pri ljubljanski centrali«. Po obeh referatih je nešteto obrtnikov posegalo v debato, razven že omenjenih zlasti gg. Vahtar, Zidovec in Dolenčič iz Durdjevca, Kovačič iz Vavrždina in drugi. Govorniki so prednašali razne težave, ki ovirajo obrtnike v njihovem prosperiranju. Debatu je prešla tudi na ljubljansko in mariborsko oblast ter je predsednik ob spontanem ploskanju vseh navzočih povdarjal, da se mora mariborska oblast tudi v interesu obrtništva čim prej krečiti. Mnogo vprašanj je ostalo vsled pilinga časa nerešenih. Razpravljanje pa je bilo vseskozi stvarno, mirno in optimistično. Govorniki so ponovno povdarjali potrebo davkov, tudi težjih, kor se zavedajo, da ima naša mlada država težka bremena, od države pa zahtevajo pravičnega podpiranja svojih interesov vsaj v enaki meri z drugimi stanov. Zborovanje, katero so zaključile soglasno sprejete resolucije v smislu gornjih izjavljani, je trajalo do 2 ure popoldne, po kosilu pa so si zborovalci ogledali obrtno razstavo.

POLOŽAJ NA ŽITNEM TRGU.

Zagreb, 10. septembra.

Pretečeni teden je bil žitni trg v znamenju pomanjkanja gotovih denarnih sredstev, kar je zelo oviralo žitno trgovino. Kupec ne more izplačati blaga, a na drug način ne mara producent prodajati. Radi tega je mnogo mlinov, zlasti manjših, brez zalog žita in so morali nekateri mlini celo ukiniti svoje obrate. Tudi transportne razmere so stalno slabe, kar ima za posledico, da so zaloge v nepreskrbljenih krajih ponekod že izčrpane. Zato je razumljivo, da cene v teh krajih ne padajo. Slabe transportne razmere so torej v glavnem največ krive, da dobro mišljena protidraginska akcija nima pravega uspeha.

Žetev v Vojvodini je bila kljub neugodnim vestim, ki so se nedavno širile, razmeroma povoljna. Vojvodinski producent ima še precejšnje zaloge, toda jih ne da na trg, ker se mu zdijo cene prenizke. Samo uvoz žita jih bo mogoče prisilil, da bodo v strahu pred padanjem cen popustili v zadržavanju blaga. Nekateri trdijo, da se sklenile kupčijske pogodbe za pšenico v inozemstvu, vendar se cene gotovo ne bodo prej znižale, dokler ne pride blago v našo državo.

Pšenica je notirala v Vojvodini pretečno teden okrog 1800 K. Ako se plača blago v gotovini, so cene mnogo nižje.

Pro rži je bilo v zadnjem času živahno povpraševanje. Blago notira ab postaja v Bački 1500 K, ab Beograd macedonskega izvora pa 1400 K.

Ječmen je brez prometa. Ječmen za pivovarne pariteta Zagreb notira 1700 K, za krmo 1600 K.

Po ovsi povprašuje edinoletna vojna uprava, katere se pa blago nerado prodaja, ker ne plača takoj. S sremskih postaj se oves trži po 1200 — 1300 K, v Zagrebu pa stane 1480 — 1500 K.

Koruzu notira okoli 1500 K z vojvodinskih postaj. Povpraševanje malo, ker se bliža žetev, ki bo v Sremu, v Vojvodini in v delu Slavonije zelo dobra, dočim bo v Hrvatski, Stari Srbiji in Sloveniji slaba.

Po moki je zelo živahno povpraševanje, toda samo po blagu v roke, ki se trži pariteta Zagreb do 31 K št. 0.

Otrobi se tržijo po 1000 — 1050 K, pariteta Zagreb. Povpraševanje precejšnje.

TRŽNA POROČILA.

Produktna borza v Novem Sadu (9. t. m.): Pšenica baška 442,50, ječmen 380, koruza 377 — 380, fižol 400, moka 645, otrobi 215, svinjska mast 40 Din. Tendence zelo mlačna.

Za izvoz našega vina v Češkoslovaško. Včeraj so se sestali v Beogradu delegati naše in češkoslovaške vlade radi pozajani o zaključitju konvencije o izvozu gotovega kontingenta našega vina v Češkoslovaško.

Šest lokomotiv določenih za Dalmacijo. Iz Beograda poročajo: Prometno ministrstvo je določilo 6 lokomotiv za Dalmacijo. Lokomotive so že odpisane iz Jasenice v Trst, odkorde se z ladjami prepelejo v Dalmacijo.

= Blago za Španijo se carini po minimalni tarifi. Na tozadevno vprašanje trgovinske zbornice v Beogradu je ministrstvo za zunanje posle odgovorilo, da še velja trgovinska pogodba, ki se je svoječasnno sklenila med Srbijo in Španijo.

= Potujoča razstava dalmatinskih olj. Trgovinska in obrtna zbornica v Splitu javlja, da je poljedelsko ministrstvo sprejelo predlog pokrajinske uprave v Splitu in pristalo, da oljarski strokovnjak zbere pri oljarskih zadrugah in privatnih producentih vzorce finega in polfinega olja letošnje produkcije ter z njimi obide vsa večja mesta naše države in jih razstavi na poskušnjo trgovcem in hotelierjem.

= Dobava ovsu. Dne 20. t. m. ob 10. dop. se bodo sklenile v Intendanturi komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu pismene neposredne pogodbe glede dobave ovsu za razne garnizije. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici na vpogled.

= Dobava sena in slame. Dne 18. t. m. ob 10. dop. se bodo sklenile v Intendanturi komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu direktne pogodbe glede dobave sena in slame za razne garnizije. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

= Oddaja vojaškega magacina št. 5 na južnem kolodvoru v Mariboru v najem. Komanda mesta Maribora bo oddala vojaški magacin št. 5 na južnem kolodvoru v Mariboru za več let v najem. Pismene ponudbe je vložiti najkasneje do 20. t. m. 10 dop. pri komandantu mesta Maribor. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

= Prost izvoz fine moke iz Madžarske. Kakor poročajo iz Budimpešte, bo madžarska vlada ugodila prošnji madžarskih mlinov in dovolila prost izvoz moka št. 0. Moka se namerava izvažati v Češkoslovaško in na Dunaj.

= Nove cene železu v Avstriji. Alpska montanska družba je določila nove cene železu z veljavo od 4. t. m., in sicer prvič v zlatih kronah. Cene so sledeče: kokosovo surovo železo 55 zlatih kron, polfabrikati donaviškega izvora, med drugim plošče 80, jeklo za fedre 165, železo v palicah 130, male tračnice za jamske železniške tire 215 zlatih kron itd. Cene se razumejo za tono franko obrat. Plača se lahko v avstrijskih kronah, pri čemer se krone preračunajo v zlato po najzadnje objavljeni zlati pariteti.

= Izmenjava rumunskih bankovcev. Rumunska narodna banka pripravljala izmenjavo bankovcev po 500, 100 in 20 lejev. Najprej se izmenjajo bankovci po 500 lejev, bankovci po 100 in 20 lejev pa se izmenjajo v novembru. Novi bankovci so izdelani v Franciji. Izmenjava se izvrši radi mnogih falfifikacij.

= Banco di Roma povišuje delniško glavnico. Na izredni glavni skupščini Rimske banke se je sklenilo povišanje delniške glavnice od 150 na 200 milijonov lir.

= Letošnja žetev v Zedinjenih državah je neobičajno dobra, izvzemši bombaža in sladkorne pese. Žetev pšenice se ceni na 805 milijonov, rži na 3017 milijonov, ovsu na 1251 milijonov, ječmenu na 192 milijonov, rižu na 387 mil. ajde na 138 mil. bušlov, bombaža na 11,4 mil bal, sena na 110,3 mil. ton. Vrednost glavnih poljskih pridelkov se ceni na 7134 milijonov dolarjev, to je za 1200 milijonov več, nego lani.

= Obtok bankovcev v Angliji se je po izkazu 7. t. m. zmanjšal za 1,321.000 na 22.850.000 funtov šterlingov.

= Obtok bankovcev v raznih državah. Po izkazu Nemške državne banke z dne 31. avgusta se je v predhodnem tednu povečal obtok bankovcev za skoro 26 milijard na 288,147.100.000 mark. — Po izkazu bančnega urada dne 31. avgusta je znašal obtok bankovcev v Češkoslovaški 10.171.000.000 Kš. V Poljski je došel obtok bankovcev na 1251 milijonov poljskih mark.

= Gospodarska konferenca v Zenevi. Iz Pariza javljajo, da se vrši gospodarska konferenca v Zenevi, ki je bila nedavno predlagana, koncem oktobra.

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbenik
inženir in mestni stavbenik
Ljubljana, Gradišče 13.
Stavbno podjetje in tehnična
pisarna za inženirske, železobetonске in vodne zgradbe,
arhitekturno ter vsakršne vrste
zgrade. 1915
Izvirilov. Projektiranja.

INSERIRAJTE V »JUTRU«.
Oglasi se sprejemajo vsako dopoldne, najni tudi popoldne, za štivilko oribodnizega dne.

Pričetek šolskega leta

* **Gospodinska šola v Smihelu pri Novem mestu** prične novo šolsko leto s 16. oktobrom. Šola je šestmesečna in traja pouk do 15. aprila 1923. V njo se sprejemajo otroci in zunanje gojenke. Prošnje za sprejem je vložiti najpozneje do 1. oktobra t. l. pri vodstvu gospodinske šole v Smihelu, kjer se dobe tudi vsa potrebna pojasnila glede preskrbnine itd. Prošnjam je priložiti rojstni list in zadnje šolsko spričevalo.

* **Osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani.** Na državnem Osrednjem zavodu za žensko obrt v Ljubljani, Turjaški trg 6—II se prične redni pouk v petek, 15. septembra. Vpisovanje se bo vršilo od 12. do 14. septembra, predložiti je krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Učenke so redne učenke in hospitantke, to so žene in dekleta, ki imajo manj časa za pouk na razpolago. Učile se bodo sledeče tehnike: kljekljanje in šivanje čipke, všivanje platna v čipke, belo in pisano vezanje, toleda, filet, biserna dela in lasne mrežice. Pouk je brezplačen, vpisnine in šolnine ni. Vnanjim učenkam se preskrbi znižana voznina na železnica.

* **Na novoustanovljeni srednji kmetijski šoli v Mariboru** se prične po naročilu gospoda ministra poljoprivrede prvo šolsko leto 1922-23 meseca novembra. Prvi tečaj srednje kmetijske šole se odpre v tem slučaju, ako se prijavijo zadostno število kvalificiranih učencev. Dan otvoritve se objavi, čim bodo vse predpriprave za to dovršene. Novo srednjo kmetijsko šolo je razločevati od sedaj že petdeset let stare vinarske in sadjarske šole v Mariboru, ki obstoja dalje in začne 51. šolsko leto 16. septembra t. l. Namen srednje kmetijske šole je, da se nje učenci izobrazijo teoretično in praktično v kmetijski šoli tako, da morejo pozneje z vspehom voditi manjša in srednja privatna in državna posestva ter dobro obavljati državno službo kmetijske stroke. Nauk v srednji kmetijski šoli traja tri leta, a četrto leto je posvečeno izključno praktičnemu izpopolnjevanju in specializovanju. Šolsko leto traja do konca julija naslednjega leta. Vsi učenci so ekstermistri (izven zavoda stanujoči in oskrbovani). Za učence ni predvidenih nobenih stipendij. Pogoji za sprejem so: a) starost najmanj 16 let; b) najmanj z dobrim uspehom dovršena popolna meščanska šola ali nižja realna ali nižja gimnazija; ako so dotičniki razum tega absolvirali kako drugo kmetijsko šolo ali kako kmetijsko prakso ali so predvsem kmetijski sinovi, imajo prednost; c) lepo vedenje; d) državljanstvo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev; e) telesno in duševno zdravje, kar utanači tudi šolski zdravnik pred končnim sprejemom v šolo. Prošnje za sprejem, pisane lastnoročno na celo polo in kolekovane s 13 dinarji, je poslati do 1. oktobra t. l. **ravnateljstvu** srednje kmetijske šole v Mariboru (vinarska šola). Prošnji se morajo priložiti: 1.) krstni list; 2.) domovnica; 3.) zadnje šolsko spričevalo; 4.) zdravniško spričevalo; 5.) spričevalo o navedenosti pri onih prošilcih, ki ne vstopijo v šolo neposredno iz kake druge šole; 6.) kratek popis dosedanjega življenja. Obvestilo o rešitvi prošnje se dostavi po pošti vsakemu prošilcu. Učenci, ki ne bodo zadovoljivo napredovali ali so neprimerne vedenja, se odstranijo iz šole med šolskim letom.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Mali oglasi

Steneje do 20 besedi 1 Din. 3—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, doplačevanje, spremembe do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se aspraj. (Lahko tudi v znakah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanje priložena znakma za odgovor.

Službe

Sprejem

mizarskega poslovođa, ki se dobro razume na pohištvo in starine. Plača dobra. Mirko Zugec, Zagreb. 3137

Iščem

samostojnega rezbarja proti dobri plači. M. Zugec, Duga ulica 13, Zagreb. 3134

Proti dobri plači

sprejem 4 mizarske pomočnike, ki se razumejo na pohištvo in starinske stvari. M. Zugec, Duga ulica št. 13, Zagreb. 3135

Mizarskega učenca

iz dobre poštene hiše, in vsestransko izurjenega mizarskega pomočnika išče Rudolf Majcen, Velenje, Slovenija. 3130

Knjigovodja, 3123

perfekten, bilancist, Slovenec, oženjen, brez otrok, z dolgoletno prakso, korespondent slovenskega, srbohrvatskega, nemškega in italijanskega jezika, želi premeniti mesto; nastop po dogovoru. Cenj. po nudi na «Slovenija», poštno-ležeče Sisak, Hrvatska.

Kupim

Mirko Zugec,

specijalna trgovina starin, kupujem vse vrste starinskih predmetov. Duga ulica št. 13, Zagreb. 3136

Prodajam

Prodajam dve hiši,

kupec dobi takoj stanovanje z dvema sobama ter pritliklinami. Hiši se nahajata na nekem zemljišču v Zagrebu. Cenj. za obe K 2.800.000. M. Zugec, Duga ulica št. 13, Zagreb. 3133

Proda se

po ugodni ceni oprema za

spalno sobo iz trdega lesa in oprema za kuhinjo iz mehkega lesa, oboje še popolnoma novo. Kje, pové upravništvo «Jutra». 3114

Motorno kolo,

znamke «Motosacoche», v izvrstnem stanju, s konstantno električno razsvetljavo, se za 8000 Din proda: Tržaška cesta št. 8. 2933

Pozor! 3071

na kupovalce in ljubitelje starine (antične) vsake vrste. Prodajam tudi celo zalogo. A. Derganc, brivec in starinar, Frančiškanska ulica.

Bukovih drv, 3090

klanih, 50 vagonov naprodaj. Naslov pove uprava «Jutra».

Konjske krme 3086

250 meterskih stotov in 150 meterskih stotov prav lepe sladke krme za krave ima naprodaj Avgust Kincl v St. Jurju ob južni železnici.

Starobranja

Trije dijaki 3108

se sprejmejo na hrano in stanovanje. Poizv. se: Pražakova ulica 10/II, levo.

Absolvent tehnike

išče sobo v mestu s 1. oktobrom. Ponudbe pod «Soliden» na upravo «Jutra». 3127

Neprepičljive

„Univerzal“,

konces. prometna pisarna za nakup in prodajo zemljišč, Maribor, Aleksandrova c. 28: **proda več hiš** v Mariboru od pol do tri milijone kron; ima za prodati **več malih posestev** v okolici Maribora; ima za prodati **več vinogradov** v okolici Maribora; ima za prodati **mlin in žago** na Dolenjskem;

ima za prodati hišo v Zagrebu. 3122

Lokali

Gostilno 3091

vzamem v najem ali na račun v krajih Skofje Loke do Ljubljane ali v Kranju in okolici, razpolagam z vsem potrebnim za gostilniško obrt in sem dobra kuharica. Cenj. ponudbe se prosi na naslov Ivanka Telban, Skofja Loka, Karlovsko predmestje št. 51.

Dopisovanje

Amerikanec, 3089

29 let star, z lepim posestvom in z dobro vpeljano trgovino, išče znanja z inteligentno gospodino od 18 do 25 let v svrhu ženitve. Resne ponudbe pod «Amerikanec», poštno-ležeče, Jesenice, (Gorenjsko).

Razno

Gospodinska 3116

želi poučevati na klavir. Ponudbe do 18 t. m. pod «Učenje» na upravo «Jutra».

Pouk 3138

v slovenščini, srbohrvščini in nemščini daje akademik. Znanje perfektno. Sprejme instrukcije za predmete gimnazije in realke. Ponudbe pod «Pouk» na upravo «Jutra».

Učiteljica 3128

sprejme v privatni pouk ljudskošolskega otroka. Naslov pove uprava «Jutra».

Družabnika

s kapitalom za kinopodjetje v zelo prometnem kraju iščem. Ponudbe pod «Kino» na upravo «Jutra». 3099

Iščem družabnika

z 50 do 75 tisoč dinarjev za jako dobičkanosno podjetje, ki so poveča. Ponudbe pod «Sigurno» na upravo «Jutra». 3095

Parketno voščilo
Cistilo za medenino
Krema za čevlje
Mast za usnje

znamke: **Blisk**

se odlikuje po svoji dobri sestavini ter se naroča pri

A. SMOLE, ŠMARJE-SAP

Samo 2 dni!

Kupujem po visokih cenah **stare umetne zobe**
F. Karner, hotel Tratnik, Sv. Petra cesta. 3139

Posestvo

v Čirčah št. 26, pošta Kranj (Gorenjsko) 3125
z njivo, šest mernikov setve in z malim vrtom se proda za ceno 35.000 Din.

Industrija perila

Povh & Medic

Novo mesto. 2972

Izložba paviljon L št. 617.

Sprejme se **krojaškega pomočnika** za boljše delo.
Franc Rupnik
krojač, Dol. Logatec. 3126

Hotel-restavracija **Bellevue**

prvovrstno vino, dobra kuhinja. — Klavir. 2971

Blago za previeko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetnike, sedlarje t. t. d. priporoča trvdka

A. & E. Skaberné,

Ljubljana, Mestni trg 10.

Staro lito železo v vseh množinah
kupujejo

Strojne tovarne in livarne, d. d. v Ljubljani.

„SINTA“

Splošna industrijska in trgovska družba z o. z. **LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 15**

dobavlja iz skladišča ali tovarne:

Gospodarske stroje in razno orodje, stroje in druge potrebšćine za mlekarstvo
Nosilce, betonsko železo, lite ovi, žico, strešno lepenko
Vse vrste železa, pločevin, žebeljov
Različna orodja, okove za zgradbe ter razne hišne in kuhinjske potrebšćine
Motorje vseh vrst za pogon z benzinom, sirovim oljem in s paro
Cele naprave za izdelovanje plina in briketov
Tračnice, ogibe, vozove in vse druge potrebšćine industrijskih železnic
Cevi za vodovode in plin ter vse tozadevna armature.
Najugodnejša nabavna prilika za trgovce in industrijce po tvorniški cenl. 44/1

Brzjavni naslov:
Orientsped

Kr. dvorna spedicija

Brzjavni naslov:
Orientsped

„ORIENT“

mednarodna trgovsko-spedijska in skladišćna delniška družba

v Mariboru.

Mednarodni spedijski koncern.

1922

Od domaćih trgovcev in industrijcev ustanovljeno podjetje.

Podružnice: Ljubljana, Beograd, Zagreb, Jesenice, Rakek, Split, Osijek, Subotica, Novi Sad.

Mednarodna spedicija. Carinsko posredništvo. Vskladišćenje blaga. Prevoz blaga s tovornim avtomobili. Revizija tovornih listov. Zbirni promet med Jugoslavijo, Dunajem, Prago, Berlinom in Trstom. Zbiranje poštnih paketov v vseh večjih trg. centrih Evrope, Svetovne zveze!

GOSPODARSKA ZVEZA

IMPORT - EKSPORT

LJUBLJANA

LASTNI PAVILJON NA LJUBLJANSKEM VELIKEM SEJMU.

2870